

Professor emeritus Branko Smerdel, Sveučilište u Zagrebu
Professor emeritus Zvonimir Lauc, Sveučilište J.J. Strossmayer u Osijeku
Prof. dr. sc. Vesna Barić Punda, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

Zagreb-Osijek-Split
20.06.2022.

Fakultetskom vijeću Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

IZVJEŠĆE
POVJERENSTVA ZA DAVANJE MIŠLJENJA O DODJELI POČASNOG ZNANSTVENO
NASTAVNOG ZVANJA PROFESSOR EMERITUS
AKADEMIKU ARSENU BAČIĆU

Umirovljenom profesoru Ustavnog prava u trajnom zvanju Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

1.1. Odlukom Fakultetskog vijeća Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Klasa: 003-08/22-04/0012, URBROJ: 2181-207-01-01-22-0016. od 06. lipnja 2022. godine imenovano je gore navedeno *Stručno povjerenstvo za davanje mišljenja o ispunjavanju uvjeta za dodjelu počasnog zvanja professor emeritus akademiku Arsenu Bačiću*, umirovljenom redovitom profesoru Ustavnog prava u trajnom zvanju Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

1.2. Stručno povjerenstvo je utvrdilo da je Fakultetsko vijeće Pravnog fakulteta u Splitu, na sjednici održanoj 6.06.2022. svojom *Odlukom* Klasa: 003-08/22-04/0012, URBROJ: 2181-207-01-01-22-0016. *ex lege* pokrenulo postupak prijedloga dodjele počasnog zvanja professor emeritus akademiku Arsenu Bačiću, umirovljenom redovitom profesoru u trajnom zvanju, jer smatra da je imenovani svojim ukupnim znanstvenim i nastavnim radom bitno pridonio razvitku znanosti Republike Hrvatske i unaprijedio rad Sveučilišta.

1.3. Stručno povjerenstvo je u svom Izvješću koje podnosi Fakultetskom vijeću razmotrilo osobne i objektivne spoznaje svojih članova o predloženiku i svim relevantnim činjenicama utemeljenim na njegovom dugogodišnjem iskustvu u radu na Sveučilištu, fakultetu i društvenom okruženju, a osobito one činjenice i okolnosti koje su od bitnog značaja za davanje ovog mišljenja i prijedloga.

1.4. Sukladno *Statutu Pravnog fakulteta u Splitu* i *Pravilniku o postupku imenovanja i pravima professora emeritusa Sveučilišta u Splitu*, Povjerenstvo podnosi ovo Izvješće u primjerenom roku. Izvješće se sastoji od: životopisa predloženika s kratkim opisom nastavnog, znanstvenog i javnog rada; bibliografije te ocjene iznimnog doprinosa s prijedlogom.

1. ŽIVOTOPIS

Arsen Bačić rođen je Veloj Luci na Korčuli 3. I. 1951. Hrvatski je državljanin. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Splitu 1974. godine. Magistrirao je 1980. godine na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu s temom *Pravo slobode štampe, njegov značaj i razvitak u Jugoslaviji*, a doktorirao na istom fakultetu s temom *Principi podjele i jedinstva vlasti u Jugoslaviji*, 1988. godine.

Zaposlen na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu od 1974. do 2021. godine. Redovito napredovao od zvanja asistenta do zvanja redovitog profesora u koje je prvi puta izabran 1997 godine. Od 2003. godine redoviti profesor Ustavnog prava u trajnom zvanju. Umirovljen je 1.10.2021.

Znanstveno se usavršavao višekratnim studijskim boravcima i istraživačkim radom u inozemstvu: *University of Amsterdam Faculty of Law*, *University of Leyden Faculty of Law* (Amsterdam-Leyden, 1975.); *East Anglia University School of Law* (Norwich, UK, 1982.); *London School of Economics and Political Science* (London, 1983.); *Notre Dame University* (*Notre Dame School of Law*, South Band, USA (1988.), *Central European University* (*Department of Law and Political Science*), Budimpešta (1996.), *Ruskin College*, Oxford, UK (1997., 1998., 1999. i 2000.).

Predstojnik *Katedre za Ustavno pravo* na Pravnom fakultetu u Splitu i utemeljitelj *Seminara za pravno-političko i ekonomsko istraživanje Europske unije* (SPEEU) na Pravnom fakultetu u Splitu. Glavni istraživač više uspješnih znanstveno istraživačkih projekata od 1990. do 2020. Posljednji projekt *Konstitucionalizam i legislatura - tendencije hrvatskog parlamentarizma* zaključen je (2007>2013). Zadnji prijavljeni projekt je *Promjene ustava i političke nagodbe*, gl. istraživač, 2018-2020.

Kao član *Ustavne komisije Sabora Republike Hrvatske* iz redova stručnjaka tijekom 1990. sudjelovao je u izradi prvog Ustava Republike Hrvatske (1990). Kao član *Stručne skupine Predsjednika Republike Hrvatske* radio je na pripremi stručnih osnova prijedloga Predsjednika Republike za promjenu Ustava Republike Hrvatske 2000. godine. Kao član ekspertne skupine Vlade Republike Hrvatske radio je na pripremi promjene Ustava RH (2010). Član ekspertne skupine Predsjednika Republike Hrvatske dr. sc. I. Josipovića koja je radila na *Brijunskom nacrtu* promjene Ustava RH.

Redoviti je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, član *Hrvatske pravne akademije*, *Hrvatske udruge za usporedno pravo*, *Hrvatskog pravnog centra*. Utemeljitelj i prvi predsjednik *Hrvatske udruge za Ustavno pravo* (od 2002. godine). Ponovno izabrani predsjednik *Hrvatske udruge za ustavno pravo* 2007, 2020. Član *Izvršnog odbora Međunarodne udruge za ustavno pravo* (International Association of Constitutional Law Executive Committee, 2004-2008). Član *Stalnog odbora za društvene znanosti Europske zaklade za znanost* (SCSS ESF, 2008-2012); Član Review Group ESF (recenzent projekata za pravne i politološke znanosti financiranih od *Europske zaklade za znanost* - ESF-a 2012 >).

Od 2000. do 2002. g. obavljao dužnost dekana Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Glavni i odgovorni urednik *Zbornika radova Pravnog fakulteta u Splitu* (2004 >2021). Urednik *Pravnog leksikona* LZ Miroslav Krleža za područje ustavnog (javnog) prava (2007). Dobitnik Nagrade za životno djelo – *Golubica Luška* – Općine Vela Luka, VII/2021.

Oženjen – supruga Edita rođ. Pocrnja. Otac sinova Petra (1976) i Krešimira (1982). Umirovljen je 31. rujna 2021.

2. OPIS NASTAVNOG, ZNANSTVENOG I JAVNOG RADA

Predavao je na dodiplomskom i diplomskom studiju prava Pravnog fakulteta u Splitu (PFS): *Ustavno pravo, Europsko pravo, Europske integracije i političke institucije, Osnove Ustavnog prava, Parlamentarno pravo, Političke ideje i javno pravo, Pravo i literatura*. Na specijalističkim studijima Pravnog fakulteta u Splitu Medicinsko pravo i Sportsko pravo predavao je kolegije *Osobna prava* i *Ustavnopravni i politički aspekti sporta*. Na Pravnom fakultetu u Mostaru predavao je na poslijediplomskom i doktorskom studiju kolegije *Ustavno komparativno pravo, Parlamentarno pravo, Transkonstitucionalizam*. Na Fakultetu za političke znanosti Sveučilišta u Zagrebu predavao je po pozivu *Komparativne političke sustave*. Na poslijediplomskim studijima Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu predavao je *Europske integracije i europsko pravo*. Na Kemijsko-tehnološkom fakultetu Sveučilišta u Splitu predavao je kolegij *Ekologija i pravo*.

Pristupnik je obnašajući različite poslove (predavanja, seminari, ispiti, kolokviji, konzultacije u nastavnoj djelatnosti kako u dodiplomskom, diplomskom, poslijediplomskom i doktorskom obrazovanju) postupno prošao sve razine komunikativne akcije u akademskoj zajednici, ali i sve druge poslove koji se odnose na znanstveno i nastavno usavršavanje i napredovanje u znanstvenim zvanjima.

2.1. RAD NA RAZVOJU FAKULTETA

Profesor Arsen Bačić je niz godina obnašao dužnosti predstojnika Katedre za Ustavno pravo i Zavoda za ustavno-politički sistem. Obnašao je dužnost tročlanog člana Poslovnog odbora PFS (1996-1998) te dekana PFS (2000-2002). U mandatu koji je započeo novim milenijem fokusirao se ne samo na mobiliziranje i ekipiranje nastavnog katedra uvođenjem najboljih studenata u osnove znanstvenog rada, već i na stvaranju uvjeta za postizanje izvrsnosti u istraživačkom i nastavnom radu, kroz povećanje kvalitete i efektivnosti pravnog obrazovanja, stvaranje uvjeta za otvoreno i relaksirano okruženje studija, te optimalnog korištenja sredstava za pravno obrazovanje i istraživanje.

Kao dekan inicirao je i poticao, te skrbio o informatizaciji PFS i osuvremenjivanju nastave. Promicao je djelovanje studenata oko promidžbe fakulteta osiguravanjem različitih sadržaja izvannastavnih aktivnosti, osobito kroz projektnu suradnju nacionalnih i međunarodnih sveučilišta i studija, znanstveno-istraživačku aktivnost nacionalnih i međunarodnih udruga studenata, različite tribine, *moot-court* manifestacije i dr.

Posebno je intenzivna njegova djelatnost na uspostavljanju i njegovanju međunarodnih veza PFS. S velikim i raznolikim iskustvom studijsko-znanstvenog i istraživačkog boravka na inozemnim sveučilištima profesor A. Bačić je u matičnoj sredini studentima prenosio korisna

znanja i iskustva o načinu korištenja modernih tehnologija u studiju prava, oblicima upravljanja fakultetom, knjižničnom infrastrukturom, izvannastavnim aktivnostima. Svrha je takvog pristupa bila olakšati reformske procese studiranja prava u tranzicijskom procesu kroz koje je prolazila država, društvo i institucije sveučilišta.

2.2. ZNANSTVENI RAD

Akademik A. Bačić objavio ukupno 19 monografskih publikacija – knjiga, uredničkih knjiga i više od stotinu znanstvenih članaka i drugih priloga u vrsnim znanstvenim i stručnim časopisima (u ovom popisu 130).

(A) MONOGRAFIJE I UDŽBENICI

a) Knjige objavljene u razdoblju 1975-1997.

1. PRINCIPI PODJELE I JEDINSTVA VLASTI U JUGOSLAVIJI, Književni krug, Split 1990., str. 276. (YU ISBN 86-7397-088-1)

U knjizi autor sustavno analizira temeljna načela organizacije vlasti suvremene ustavne države: podjelu i jedinstvo vlasti. U povijesnoj analizi teorije i prakse ovih načela na prostorima zemalja koje su činile jugoslavensku federaciju autor posebnu pažnju obraća na razvitak tzv. socijalističkog *Rechtsstaata* koji u razdoblju 1963-1974 nagovještuje duboku transformaciju jugoslavenske ustavnosti, politike i prava. Prateći razvitak načela jedinstva vlasti i njegovu evoluciju od rigidnog do fleksibilnog oblika autor relativizira postojeće zaključke o prirodi i karakteru hibridnih ustavno političkih sustava u sumraku socijalizma.

2. USTAV I USTAVNA DIKTATURA, Književni krug, Split 1992., str. 282 (ISBN 86-7397-110)

Nakon stjecanja neovisnosti i samostalnosti Republike Hrvatske ontologiju ustavnosti obilježuje semantički karakter. Unutar takve paradigme autor uočava zanimljivi i neistraženi odnos u našoj literaturi o odnosu između ustava i ustavne diktature. U knjizi autor iznosi temeljne pojmove i institucije koje se pojavljuju u komparativnom odnosu ustava i izvanrednih stanja. Jedna od prvih znanstvenih deskripcija i analiza raspada federalne države i tendencija državnopravnog razvoja Republike Hrvatske nakon osamostaljenja i stjecanja neovisnosti.

3. POLITIČKI IDEAL VLADAVINE PRAVA, (uvodna studija i prijevod klasične studije F. v. Hayeka), Školska knjiga, Zagreb 1994, str. 84 (ISBN 953-0-61333-4)

U cilju tumačenja načela vladavine prava koje se javlja kao jedna od temeljnih ustavnih vrednota u Ustavu Republike Hrvatske iz 1990. godine prof. dr. A. Bačić priredio je i preveo jedno od temeljnih djela suvremene političko-filozofske i ustavno demokratske literature Hayekova četiri predavanja o vladavini prava. U posebnom predgovoru knjizi A. Bačić određuje pretpostavke i determinante suvremenog shvaćanja vladavine prava kao temelja 'ustava slobode' u državi suvremenog postanja. U uvodnom tekstu autor Hayeka označuje kao korifeja pogleda na svijet – koji se danas naziva novim liberalizmom, libertarijanizmom ili, po nekima novom desnicom. Autor je svojim prikazom lika i djela - F.A. von Hayeka

opisao monumentalni lik koji je svojom liberalnom moralnošću, matematičkim subjektivizmom unutar tradicionalnog ekonomskog liberalizma i svojim antiracionalizmom postao jedan od najistaknutijih mislilaca suvremenog konzervatizma koji u neprekinutom slijedu djeluju još od Montesquieuovih vremena.

4. KONSTITUCIONALISTI KLASIČNI I MODERNI, Pravni fakultet, Split 1996., str. 208. (ISBN 953-6102-18-8)

Nastala kao parafraza klasične studije C. McIlwaina o konstitucionalistima: klasičnima i modernima autor je u svojoj knjizi sabrao i analizirao suvremene autore i njihova djela koja su od nezaobilaznog značaja za izgradnju svake suvremene ustavnodemokratske države. Analiza klasičnih djela teorijske ustavnopravne i političke misli (T. Akvinskog, N. Makijavelija, J. Locke, J. Milтона, C. Montesquieua, Voltairea, T. Painea, Saint Justa, Humboldta, Tocquevilla, J.S. Milla, A.V. Deceya, L.T. Hobhousea, W. Bagehota, J.N. Figgisa, A.D. Lindsaya, O. Spenglera, R. Michelsa, H. Laskog, F. Hayeka, N. Bobbia, J. Maritainea, D. de Rougemonta, G. Sartoria, J. Rittera, I. Deutschera, M. Duvergera, A. Lijpharta, V. Žnidaršića, S. Sokola, B. Smerdela, J. Crnića) pokazuje duboku i izravnu vezu između javnog, ustavnog prava i političke teorije.

5. USTAVNO PRAVO REPUBLIKE HRVATSKE, COLPI-ABEL, Budapest-Split 1997., str. 435, ISBN 953-6102-23-4.

Knjigu je autor objavio nakon što je rukopis dobio priznanje i sredstva od stranih recenzenata i fondova (*Open University Budapest*) za tekst u kojemu se na novi način izlaže i obrazlaže dogmatika suvremene ustavnodemokratske države. Sagledavajući odredbe i institucije Ustava RH kroz prizmu suvremenog konstitucionalizma autor je snažno naglasio potrebu jačanja ustavnog patriotizma u okolnostima razvitka Republike Hrvatske kao nove demokracije na prijelazu stoljeća. Knjiga je imala više izdanja u izdavačkom programu Pravnog fakulteta u Splitu (1997-2021)

b) Knjige objavljene nakon izbora u zvanje redovitog profesora (1997.-2003.)

6. LEKSIKON USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE, (ISBN 953-6102-38-2) Pravni Fakultet Sveučilišta u Splitu, Split 2000., str. 466.

Autor je u knjizi abecednim redom izložio i objasnio 257 ustavnopravnih i političkih pojmova iz sadržaja Ustava RH (1990), koji je otvorio novo razdoblje u razvoju hrvatske ustavnosti. Knjiga predstavlja značajan doprinos racionalizaciji i eksplikaciji temeljnih ustavnih kategorija hrvatske ustavnosti u razdoblju od 1990-2000. godine. Leksikon je izrađen po ugledu na najpoznatije svjetske publikacije ove vrste, pregledan i čitljiv. U svojim znanstveno utemeljenim pravno-politološkim objašnjenjima niza pojmova, između ostalog i odrednicama kao što su *konstitucionalizam*, *reprezentacija*, *suverenitet* itd., autor s pravom ističe ulogu Ustava RH kao vodiča u potrazi za idealima utemeljitelja političkih institucija, to jest izgradnji demokracije. Knjiga se s pravom može smatrati ne samo značajnim znanstvenim doprinosom razvoju hrvatske ustavnopravne znanosti, već i nezaobilaznim doprinosom promicanju hrvatske ustavne kulture. Knjiga je recenzirana od strane najuglednijih imena struke (S. Rodin, J. Crnić...).

7. HRVATSKA I IZAZOVI KONSTITUCIONALIZMA, (ISBN 953-163-135-2), *Književni krug*, Split 2001., str. 359.

Knjiga je podijeljena u tri dijela. Prvi dio je posvećen problematici teorije i prakse klasičnog i suvremenog konstitucionalizma (str. 9-74), drugi dio izazovima konstitucionalizma u Republici Hrvatskoj (str. 75-184), dok je treći dio hrestomatijskog karaktera te sadrži niz relevantnih prijevoda tekstova stranih autora o konstitucionalizmu klasičnom i modernom (str. 185-360). Sva tri djela skladno se, po temama, pristupu i zaključcima skladno uklapaju u vrijednu cjelinu. U knjizi autor razmatra pitanje prirode, značaja i izgleda novog konstitucionalizma u Republici Hrvatskoj. Pri tom polazi od stajališta da je konstitucionalizam postao odsudna tema i krucijalno pitanje budućeg razvoja zemlje. Iako je svaka postsocijalistička zemlja na svoj način oblikovala odgovore na izazove konstitucionalizma s kojim se suočava nova država i njezino staro društvo, zajedničko im je nastojanje da ustav, kao izvor pravnog i političkog poretka postane zbiljski temelj i oslonac demokratskog razvoja. Pitanje o tome je li novo stanje trebalo rezultirati prihvaćanjem univerzalističkog ili generičkog konstitucionalizma, ili je trebalo poći putem ustavne restauracije, imitacije ili historijske inovacije, je li proces donošenja novih ustava zbiljski bio restauracija ili tranzicija, te s kakvim je odnosom prema vlastitoj tradiciji ustavne teorije i prava trebalo ući u građenje novoga društva i države, samo su neka od kompleksnih pitanja na koja autor traži odgovore. On drži da se tranzicija prema novom tipu ustavnog poretka mora vrednovati u skladu s općim načelima konstitucionalizma, jer konstitucionalizam podrazumijeva ne samo puko postojanje pisanog ustava već i ozbiljenje njegovog sadržaja.

8. KOMENTAR USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE (ISBN 953-6102-44-7), *Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu*, Split 2002., str. 345

Autor iznosi temeljne karakteristike novog hrvatskog ustavnopravnog poretka nakon značajnih ustavnih promjena iz 2000. i 2001. Napisana na način klasičnih komentatorskih tekstova, knjiga sadrži niz relevantnih zaključaka o aktualnoj prirodi hrvatske varijante konstitucionalizma, u svjetlu političke i ustavne filozofije racionaliziranog parlamentarizma. Temeljno je stajalište autora o ustavu kao mediju usklađivanja odnosa slobode i države. Pri tome autor ustav ne reducira na instrument koji osigurava proceduralno korektni *modus vivendi*. Polazi od stajališta da se ustavna konstitucionalizacija slobode u obliku osnovnih prava, praćena političkim uređenjem ograničene vlade, izvodi iz priznanja građana kao moralno ravnopravnih pojedinaca. Autor osnovne premise svoje knjige utemeljuje u ideji ustavno ograničenog građanskog suvereniteta. Izvor ovoga suvereniteta nije niti nacija niti narod kao demos, već sam ustav kojega autor sustavno sagledava i objašnjava kao akt koji formalizira poopćive moralne zahtjeve koji građani iskazuju jedni drugim u državi. Autor u svojim analizama posebno traga za unutrašnjom moralnošću ustava koja je komponirana od liberalnih vrednota jednake slobode i vladavine prava. Dosljedno primjenjujući stav koji u ustavnim vrednotama vidi i zahtjeva njihovo neograničeno važenje i nadređenost demokratskim institucijama i procesima, autor je svojim *Komentarom* ponudio znanstveno utemeljeni pogled na politiku koja svoj demokratski karakter treba prije svega dokazivati vjernošću poretku vrednota čije temeljne sastavnice imaju biti izvan dohvata političkog procesa i njegovih proturječja.

9. HRVATSKE PARLAMENTARNE PROCEDURE. Izvori: *poslovnici hrvatskog sabora 1861.-2002.* (koautor: Petar Bačić) ISBN 953-6102-48-X, *Pravni fakultet, Sveučilišta u Splitu, Split 2003.*, str. 380

U knjizi je sakupljen standardni sadržaj hrvatskog parlamentarnog prava tijekom XIX i XX stoljeća. Knjiga se sastoji od uvodne studije i zbirke poslovnika hrvatskog parlamenta. Definirajući parlamentarno pravo kao skup propisa i pravila ustavnog, zakonskog, poslovnickog i drugog značaja, koja se odnose na parlament kao predstavnika narodnog suvereniteta, autori posebno naglašavaju važnost tih pravila u cilju stabilizacije ustava i afirmacije ustavnih načela. Raščlambom poslovnickih odredbi, autori objašnjavaju normativnu podlogu evolucije institucija hrvatskog ustavnog prava koje su, svojim značajem organizacijskog i proceduralnog prava, značajno doprinijele afirmaciji hrvatske ustavnosti. Prvom zbirkom originalnih tekstova povijesnih poslovnika hrvatskog Sabora od 1861-2002, autori su olakšali svaki budući studij i produbljeno znanstveno istraživanje odredaba hrvatskog ustavnog i parlamentarnog prava, posebno onih izvora koji omogućuju utemeljenje i djelovanje parlamentarnih grupa, sustav parlamentarnih odbora, načela organiziranja i djelovanja parlamentarnih odbora, zakonodavni postupak i postupak donošenja drugih akata. Knjiga je u cjelini važan doprinos cjelovitom proučavanju povijesnog, ako i pozitivnog hrvatskog ustavnog prava.

c) Knjige objavljene nakon izbora u zvanje redovitog profesora (2003-2007.)

10) RJEČNIK PARLAMENTARNOG PRAVA-HRVATSKO, ENGLJSKO, FRANCUSKOJ I NJEMAČKO PARLAMENTARNO NAZIVLJE, (koautor P. Bačić), *Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, ISBN 953-6102-50-1, Split 2003, str. 363*

U rječniku autor (i) sabiru riječi i idiome poredbenog i hrvatskog parlamentarnog prava kao refleksi parlamentarnih tradicija razvijenih zemalja ustavne demokracije. Polazeći od teze da je *bios politicos* rezultat sinteze *praxisa* i *lexisa* autori posebno ističu značenje političkog govora. U njegovim okvirima jezik parlamentarnog prava koje je u svojim načelima materijalno ustavno pravo na posebno značajan način doprinosi realiziranju ustavnog prava. Rječnik je posvećen onom oblikovanju suvremene ustavne demokracije koja traži kultiviranje opće-javne konverzacije i moralni argument. Putem parlamentarnog prava i njegovog jezika, realizira se važni dio javnosti ustava. Suvremena ustavna demokracija traži kultiviranje opće-javne konverzacije i moralni argument.

Autor je uvjeren da se vokabular hrvatskog parlamentarnog prava kao "sekundarnog ustavnog prava" razvija i napreduje. Autor je uvjeren da jezik i rječnik kojim se koristi društvo ili kultura sadrže pravila koja omogućuju granice fenomenima i na taj način stvaraju objekte i događaje koji su reference općeg i političkog govora. Hrvatsko društvo i kultura imaju zadaću realizirati parlamentarnu demokraciju zapadnoga tipa kojemu su reference ljudsko dostojanstvo, demokratska legitimacija, temeljna prava, pluralistička javnost, socijalna pravda, kulturna država. U realizaciji toga cilja i uopće procesa komunikacijske interakcije i integriteta njegove konverzacije ulogu imaju idiomi i rječnik parlamentarnog prava.

11) PARLAMENTARNO PRAVO – HRVATSKE I POREDBENE PARLAMENTARNE PROCEDURE, *Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, ISBN 953-6102-61-7, Split 2004, str. 397*

Autor u knjizi razvija i implementira tezu o parlamentarnom pravu kao sastavnom dijelu demokratske geneze prava. Središnji interes autora je projekcija proceduralne paradigme kao univerzalne i recipročne medijacije legalno (ne) institucionaliziranog narodnog suvereniteta. U širokoj poredbenoj perspektivi autor ocjenjuje domete i granice hrvatskog parlamentarnog prava koje se kod nas razvija s posebnim intenzitetom nakon usvajanja Ustava Republike Hrvatske iz 1990. godine. U knjizi profesor Arsen Bačić razlaže aktualnu problematiku parlamentarnog prava u Republici Hrvatskoj u relaciji prema rješenjima komparativnog parlamentarnog prava. Kako se u razvoju parlamentarne demokracije najvažniji naglasak stavlja upravo na evoluciju i realizaciju visoko sofisticiranih procedura i procesa to se u okviru zanimanja i analize autora našlo jedno od najvažnijih problematika suvremene ustavno demokratske države i funkcioniranja njenih institucija: naime pravo koje svojim normama različitog ranga (ustavnog, zakonskog, poslovnčkog) regulira parlament kao središnju instituciju narodnog suvereniteta.

12) LEGISLATURE I PARLAMENTARIZAM (koautor P. Bačić), Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, ISBN 953-6102-74-7, Split 2007, str. 310

Autori su u knjizi pošli od sljedeće preokupacije: iako je legislativna aktivnost središnja os ustavnopolitičkog života ta aktivnost ipak nije sinonim za legislaturu jer upravo suvremene država producira niz oblika pravno-normativne djelatnosti. U širokom teorijsko, ustavno-praktičnom rasponu autori su izložili složenu problematiku djelovanja i ograničenja suvremene legislature s posebnim osvrtom na njihovu ulogu i značaj u suvremenom parlamentarizmu.

Važnost ove knjige proizlazi iz samog smisla postojanja i funkcioniranja parlamentarizma odnosno parlamentarne vlade koji sugeriraju da se politički centar gravitacije političkog društva nalazi u izabranoj nacionalnoj zakonodavnoj skupštini. Teorije o reprezentativnoj i demokratskoj vlasti iz tzv. 'zlatnog doba parlamentarizma' naučavaju da legislatura treba biti dominirajuća snaga političkog sustava zato jer se ona nalazi 'bliže' narodu od drugih državnih organa. Slobodni izbori trebaju legislaturi osiguravati realizaciju načela o tijelu koje reflektira volju naroda'. Klasičnu tezu osporavaju trendovi dominacije egzekutive i slabljenje legislature.

U suvremenoj hrvatskoj ustavnopravnoj i politološkoj literaturi koja kronično pati od manjka literature o ustavnopravnim institucijama djelo A. Bačića i suradnika je djelo koje istupa s klasičnom i suvremenom argumentacijom o razrješenjima odnosa između legislature i parlamentarizma. Djelo je metodološki utemeljeno na doprinosima klasičnog institucionalizma i neoinstitucionalizma. Republika Hrvatska je do danas prakticirala različite oblike organizacije predstavničkog sustava vlasti. Od svih poznatih oblika (predsjednički, parlamentarni i skupštinski) parlamentarni je u Hrvatskoj s najkraćim pozitivnim iskustvom. Zaključak je da je razvoj parlamentarizma kao poželjnog oblika organizacije vlasti moguć samo uz širenje demokratske kulture ustavnosti.

13) EUROPSKO PRAVO – STUDIJSKI IZVORI, Knjiga 1., (koautor P. Bačić), Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, ISBN 953-6102-87-7, Split 2007, str. 430.

Pitanja koja su otvorena u europskom pravu su od velikog značaja za države suvremenog postanja. U tekućem razdoblju kojeg mnogi nazivaju 'erom integracije' stavljeni su na kušnju brojni klasični pojmovi prava i politike države-nacije. Ti izazovi pojavili su se ne samo radi procesa supranacionalnog organiziranja koji u EU ima ogledni tip, već i kao posljedica

globalizacije politike, trgovine, komunikacije i životnog stila. Iz tih razloga svako je nastojanje prezentacije problematike europskog prava u nacionalnim okvirima bitno.

Izučavanje europskog prava u poredbenoj književnosti produciralo je već danas veliku literaturu. Interes za oblast raste i u okviru društvenih znanosti u RH. Na pravnim fakultetima, institutima društvenih znanosti sve je više naslova koji se bave proučavanjem i izlaganjem pojedinih oblasti europskih integracija. U tom kontekstu djelo prof. dr. A. Bačića i suradnika o europskom pravu nesumnjivo predstavlja doprinos razvitku proučavanja o europskom pravu kod nas.

Knjiga je usporediva s djelima koja na poredbenom planu prezentiraju standardne elemente udžbenika za europsko javno pravo. Djelo je usporedivo i u relacijama sve intenzivnije domaće produkcije. Prednost djela se prije svega temelji na širini pristupa predmetu interesa, temeljitoj argumentaciji i relevantnosti zaključaka o osnovnim pitanjima javne i privatnopravne dimenzije europskog prava.

Knjiga je pripremljena u obliku studijskih izvora (*reading materials*) koji čitateljima omogućuje solidan i pouzdan temelj orijentacije unutar europskog javnog prava. U knjizi autori posebnu pažnju daju izučavanju ustavnog razvitka EU kao "puzajućeg" federalnog ustava, institucionalnom ustroju, ravnoteži centra-periferije, itd.

d) Monografske publikacije (knjige) objavljene nakon izbora u člana suradnika HAZU (2008.-2013.)

14) USTAVNA DEMOKRACIJA I SUDOVI, Pravni fakultet u Splitu, Split 2009, str. 439, ISBN 978-953-610290-7

Knjiga *Ustavna demokracija i sudovi – O teoriji i praksi artificijelnog pravnog razloga*, (koautor P. Bačić) hrestomatija je koja problematizira legitimnost sudova u širem kontekstu legitimnosti demokratskog poretka. Primjećuje se kako zahtjevi za jačanje demokracije znače baš snaženje pravnog razloga, kojise tako pozicionira u središte modernog i demokratskog sudovanja. U komunikaciji s demokratskim okruženjem transformiraju se sudske procedure, propisivanjem i sudskim prakticiranjem demokratski inspiriranih postupovnih načela (pravo pristupa sudu, javnost rasprave, *fair trial*...). S tim je povezan i temeljeni demokratski princip neovisnosti sudstva, kako od utjecaja dužnosnika koji vladaju, tako i od fluktuacije javnog mnijenja. Posebna je vrijednost izdanja u akcentiranju pitanja sudbenog aktivizma odnosno reaktualiziranju *Lambertove* ideje juristokracije odn. sudokracije u životu suvremene države. Ovodobni zamah sudskog aktivizma locira se prvenstveno na polju ustavnog sudovanja, a uzroci mu se prepoznaju u dosezima interpretacije pisanog ustava. U djelu se također iznosi problematika sudara aktivističkog sudstva s političkim granama vlasti. Zaključak je autora da sudski aktivizam kada se shvaća kao obrana individualnih prava od nadiranja državne vlasti, onda isti uživa sve veću potporu naroda.

15) PROMJENA USTAVA RH U SVJETLU PRILAGODBE EU KONSTITUCIONALIZMU I USTAVNOG ANGAŽMANA U TRANSNACIONALNOJ ERI, Zagreb 2010, Edicija: Predavanja HAZU, ISBN 978-953-154-888-5, str. 59

U monografskoj publikaciji koja u naravi predstavlja tiskano predavanje kojeg je autor održao u palači HAZU govori se o nastojanju međunarodne zajednice na aktualizaciji problematike međunarodne vladavine prava. Potonji tip vladavine postavlja se u sami fokus interesa

međunarodnog i nacionalnog prava. Riječ je o procesu intenziviranja ustavnog angažmana kao trenda u kojemu se na poseban način osvjetljava suvremena pozicija nacionalnog ustavotvorca i ustava kao komponenti komparativnog stanja ustavnosti i ustavnog prava. U tekstu se ukazuje na opće karakteristike tog stanja i na refleksije globalnog trenda u RH.

16) USTAVNO PRAVO REPUBLIKE HRVATSKE – *Praktikum*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, ISBN 987-953-6102-92-1, Split 2010, str. 620

U knjizi koja je sveučilišni udžbenik (praktikum) autor izlaže temeljne značajke ustavno pravnog sustava Republike Hrvatske nakon ustavnih promjena iz 2010. godine s posebnim osvrtom na izmjene i dopune koje su ugrađene tako da ponovno daju mogućnost oblikovanja legislature i parlamentarizma u uvjetima nastupajućeg transnacionalnog konstitucionalizma i parlamentarizma.

17) DVADESETA OBLJETNICA USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE, (Ur. Arsen Bačić), Zagreb 2011, str. 488, ISBN 978-953-154-955-4

Knjiga obilježava 20. *Obljetnicu usvajanja Ustava Republike Hrvatske* s radovima koji su izloženi na međunarodnom znanstvenom skupu. U radovima ovog obimnog zbornika radova ukazuje se na niz pitanja o temeljima i pravcima konstitucionalizacije u Republici Hrvatskoj. Obuhvaćajući razdoblje od 1990 do 2010 široko zasnovana analiza poziva na osvjetljavanje iskustva Ustava RH i predanu raspravu o njegovoj budućnosti. Nesporno je da se konstitucionalizam mijenja ali je temeljno pitanje pravca njegove promjene. Autor(i) su uvjereni da se orijentir tog razvoja temelji na samom Ustavu koji sam utvrđuje da se Hrvatska razvija kao suverena i demokratska država u kojoj se jamče i osiguravaju ravnopravnost, slobode i prava čovjeka i državljanina, te promiče njihov gospodarski i kulturni napredak i socijalno blagostanje. U knjizi se nalaze relevantne usporedbe hrvatskog Ustava sa slovenskim, srpskim i bosanskohercegovačkim ustavnim dokumentima. (Uvodnu napomenu, uvodnu studiju, završnu napomenu napisao AB).

18) USTAVI I DEMOKRACIJA - STRANI UTJECAJI I DOMAĆI ODGOVORI; (Ur. Arsen Bačić), HAZU, Znanstveno vijeće za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava, Zagreb 2012., str. 330

Knjiga sadrži radove više autora o ustavotvorstvu novih demokracija gdje su istaknutu ulogu imali strani ustavi kao modeli i strani stručnjaci. Pojašnjavajući pojmove iz arsenala komparativnog ustavnog prava (ustavna posudba, migracija, konvergencija ustavnih ideja itd.) urednik edicije određuje problematiku ustavnih ideja, stvaranja i tumačenja novih ustava i uopće pravnih pravila iz jedne zemlje u drugu. U knjizi se zaključuje da se totalitet ustavotvornog procesa u povijesnom i analitičkom smislu može tek uvjetovano usmjeravati prema „cjelovitom prijedlogu koji će biti imun od greške“. Primijenjeno na hrvatsko ustavno uređenje u rasponu od 1990-2010 urednik i pisac uvodne studije zaključuje da je funkcija „uvezenih“ ustavnih institucija i doktrina utjecale na otvorenost hrvatskog ustavotvorstva prema migraciji ustavnih ideja i rekonstrukciji kao racionalizaciji ustavnog sustava. (Uvodnu napomenu, uvodnu studiju, završnu napomenu napisao AB).

19) USTAVNA DEMOKRACIJA I ODGOVORNOST, (Ur. Arsen Bačić), Znanstveno vijeće za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava, 19978-953-154-187-9, Zagreb 2013., 189.

U knjizi se obrađuje problematika odnosa između ustavne demokracije i odgovornosti. Izlažu se aktualni problemi nsuvremenog konstitucionalizma u vezi s načelima odgovornosti vlade, neovisnog sudstva i drugih instrumenata suvremene države. Potonja se država kao ustavno demokratska *politea*, koja se na prijelazu iz XX. u XXI. Stoljeća suočila s nizom teških i složenih uvjeta života i opstanka, uvelike razlikuje od tzv. minimalne države s početka XIX. st. Kada se u sve većem broju pojavljuju države s ustavno demokratskim uređenjem. Jednostavna projekcija narodne i vladine odgovornosti u razdobljima herojske uspostave ustavno demokratskog sistema vlasti neusporediva je sa suvremenom pozicijom i ulogom suvremene države koju je sve teže razumjeti i držati pod kontrolom. Suvremena i aktivna država sve teže održava odgovorno odvijanje političkog procesa, a time i odgovornost političkih subjekata i aktera. Ipak, sposobnost naroda da propituje odgovornost za one koji su ga iznevjerili, na ovaj ili onaj način, još će dugo biti stinsko obilježje demokracije. (Uvodnu napomenu, uvodnu studiju, završnu napomenu napisao AB).

18.) PRAVO I POLITIKA EU – STARA PITANJA NOVI ODGOVORI, (Ur. Arsen Bačić), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 2020., str. 199. (Urednik knjige, inicijator, organizator i moderator znanstvenog skupa, pisac uvodne i zaključne napomene, i rada “*O mjestu i ulozi Predsjedništva Vijeća Europske unije u egzekutivi Europske unije*” (str. 17-42) u kojemu se analizira uloga Predsjedništva Vijeća Europske unije u egzekutivi Unije te pokušava dati odgovor na pitanja o postojanju diobe vlasti u Uniji i načinu na koji Republika Hrvatska u vrijeme predsjedanja Predsjedništvom Vijeća EU nadopunjuje razlog postojanja te institucije. (Uvodnu napomenu, uvodnu studiju, završnu napomenu napisao AB).

19.) USTAVNE PROMJENE I POLITIČKE NAGODBE – Republika Hrvatska između ustavne demokracije i populizma, Zagreb 2021, str. 547 (Urednik knjige, inicijator, organizator i moderator znanstvenog skupa, pisac uvodne i zaključne napomene, pisac rada (*Trendovi i konstitucionalizma s početka 21. Stoljeća – Hrvatske refleksije 1990-2020.*), str.- 13-51. (Uvodnu napomenu, uvodnu studiju, završnu napomenu napisao AB).

B) ČLANCI U ZNANSTVENIM ČASOPISIMA

Od 1975. do 1997. prof. dr. sc. Arsen Bačić je u znanstvenim i drugim časopisima objavio 77 znanstvenih članaka. Ti su radovi bili predmetom ocjene kompetentnih stručnjaka iz područja ustavnog prava. Ocjenjeni su bez izuzetka s visokim ocjenama. Pažnju ovdje poklanjamo radovima nakon izbora u zvanje redovitog profesora (1997). Radovi do 1997. priloženi u dosjeu pristupnika.

1. **Od psihoanalize do biogeneze - Ogled o W. Reichu**, (Vidik br. 14-15 /1973.)
2. **Impeachment kao konstitucionalni proces**, (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1975., str. 175-188)
3. **Prema tridesetoj godini socijalističkog ustavnog razvoja NR Kine**, (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1978., str. 129-145)
4. **Proces konstitucionalizacije slobode štampe kao posebnog prava čovjeka**, (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1979., str. 155-168)

5. **O nekim kontroverzama u marksističkoj analizi države razvijenog kapitalizma** (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1980., str. 279-294)
6. **Počeci ustavnopravnog reguliranja slobode štampe u novoj Jugoslaviji**, (Pravna misao 3-4/1980., str. 49-62)
7. **Pravo slobode štampe u tradicionalnim klasifikacijama prava i sloboda**, (E Dreita, 3-4/1980., str. 367-391)
8. **Sloboda štampe u suvremenom pravu SFRJ** (Arhiv za pravne i društvene nauke 2/1981., str. 163-179)
9. **Freedom of the press in the contemporary law of the SFRJ** (Socialist thought and practice 10/1982., str. 28-41)
10. **Ustav SFRJ i pravo slobode štampe** (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Mostaru II/III, 1980-1981., str. 293-304.)
11. **Pravo slobode štampe u staroj jugoslavenskoj državi (1918-1941)** (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu XVIII/1981, str. 73-91.)
12. **Idejni temelji ustavnopravnih odredbi o pravu slobode štampe** (Pogledi 3/1981., str. 225-234.)
13. **Demokratski politički sistem i stanje nužnosti kao sredstvo izlaska iz krize** (Naša zakonitost, 11-12/1982., str. 41-62.)
14. **O nekim stavovima prema tradicionalnoj i novoj američkoj konzervativnoj misli**, (Pogledi, 1/1983, str. 125-137.)
15. **O stanju nužnosti** (Pogledi, 3/1983, str. 102-136.)
16. **Novi kineski ustav i njegov značaj za daljnji razvoj kineske socijalističke države i prava**, (Pravna misao, 5-6/1983., str. 17-25.)
- 2.17. **AVNOJ i razvitak problematike principa organizacije vlasti** (Pogledi, 3/1983., str. 144-154.)
18. **Obrana ustavnog poretka i pravne osnove legitimne upotrebe sile**, (Pogledi, 1/1984., str. 144-154.)
19. **Nekoliko napomena o životu i djelu Friedricha A. Hayeka**, (Pogledi, 5/1984., str. 107-114.)
20. **Ustavni propisi Ujedinjenog kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske**, (Arhiv za pravne i društvene nauke, 1/1985., str. 73-96.)
21. **O pravu slobode štampe u jugoslavenskim zemljama do ujedinjenja u prvu zajedničku državu**, (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, XXII/1985., str. 39-53.)
22. **Što je to konsenzus** (Pogledi, 2/1986., str. 99-100.)
23. **Prilozi za razumjevanje konsenzusa** (Naša zakonitost, 9/1986., str. 1146- 1158.)
24. **O pitanju podjele vlasti kod autora klasičnog prirodnog prava** (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, XXIII-XXIV/1986-87., str. 73-85.)
25. **Prilozi za Alpe-Adria dossier** (Pogledi 1/1987., str. 136-152.)
26. **John Locke i njegov doprinos učenju u podjeli vlasti** (Politička misao, 4/1987., str. 98-106.)
27. **Podjela vlasti u SAD** (Naša zakonitost, 6/1987.)
28. **Ustavno uređenje i nadležnost regija i federalnih jedinica okupljenih u radnoj zajednici Alpe-Jadran** (Naša zakonitost, 1/1988., str. 17-25.)
29. **Montesquieu i klasična formulacija učenja o podjeli vlasti** (Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 1-2/1988., str. 335-344.)
30. **Predsjednički sistem vlasti u SAD kao primjer rigidne podjele vlasti**, (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, XX/1988., str. 129-144)

31. **O ustavnom karakteru urbanog prava XIII stoljeća-primjer Statuta Otoka i Grada Korčule iz 1214.** (Zbornik radova sa savjetovanja o Statutu Otoka i grada Korčule, Zagreb-Korčula, 1989.)
32. **O recepciji, interpretaciji i metamorfozama principa podjele vlasti u našoj međuratnoj literaturi ustavnog prava,** (Naša Zakonitost, 7-8/1989, str. 874-888.)
33. **O potrebi revizije vokabulara i instrumentarija naše ustavnopravne nauke pred donošenje novoga Ustava,** (u knjizi "Konceptija novog ustava", Beograd 1989., str. 129-136.)
34. **120 godina od objavljivanja "Engleskog ustava" Waltera Bagehota,** (Arhiv za pravne i društvene nauke, 1-2/1989, str.175-190.)
35. **O promjenama ustava federalnih jedinica kao aktivnom izvoru federalizma,** (Naša zakonitost, 11-12/1989, str.1348-1355.)
36. **O formiranju modernog i marksističkog učenja o jedinstvu vlasti,** (Vjesnik Pravnog fakulteta u Osijeku 3-4, 1989., str. 223-232.)
37. **Ustav SAD i podjela vlasti,** (u knjizi "Dva veka savremene ustavnosti", Beograd 1990, SANU, str. 127-143.)
38. **Neki stavovi o značenju i mjestu principa podjele vlasti u ustavnoj organizaciji suvremene buržoaske države,** (Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 5/1989, str. 1081-1090.)
39. **Parlamentarni sistem kao ostvarenje gipke podjele vlasti – primjer Velike Britanije i Francuske,** (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. XXVI/1989, str.93-113.)
40. **Doktrinarna ishodišta principa jedinstva vlasti: Bodin, Hobbes i Rousseau,** u Zborniku radova posvećenih akademiku Hamdiji Čemerliću, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1991. str.17-24.
41. **O relevanciji učenja o podjeli vlasti",** (Politička misao, 2/1989.)
42. **O problematici podjele vlasti pred i nakon donošenja Ustava Kraljevine Jugoslavije iz 1931. godine,** (Naša zakonitost, 3/1990., str. 435-452)
43. **O evoluciji i nekim momentima u razvoju federalizma u Kanadi prije i nakon donošenja Canada Act-a iz 1982.,** (Kulturni radnik,1-2/1990, str.39-58.)
44. **O federalizmu i konfederalizmu u programima političkih stranaka u SR Hrvatskoj,** (Teoriain praksa, 6-7/1990., str. 1064-1070.)
45. **O podjeli vlasti prema odredbama Ustava Kraljevine SHS iz 1921 godine,** (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, XXVII/1990, str. 83-96.)
46. **O ulasku opozicije u suverenitet,** (Arhiv za pravne i društvene nauke, spomenica J.Đorđeviću, 1-2/1990. str.15-20.)
47. **O Rousseauovoj koncepciji jedinstva vlasti kao konsekvenci narodnog i demokratskog identiteta,** (Dometi,4-5/1991.,str.241-249.)
48. **Što su htjeli anti - federalisti,** (Zakonitost, 11-12,1990, str.1432-1442)
49. **Što su htjeli anti -federalisti** (tekst preuzet u slovenskom časopisu Teoria in praksa, 903-909.)
50. **Dva pionira modernog pluralizma: J. N. Figgis i A. D. Lindsay,** (Politička misao,Vol.XXVII (1990), No.2, str. 145-154.)
51. **O prvim nagovještajima učenja o podjeli vlasti u djelima engleskih republikanaca do Johna Lockeja,** (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, XXVII/2, 1990, str. 47-62.
52. **Ustav Republike Hrvatske i problematika podjele vlasti,** (Zakonitost, br. 2-3 /1991.,str.153-163.)
53. **O stanju ustavnosti i ustavnoj debati u svijetu krajem XX. stoljeća,** (Zakonitost, 7-8/1991., str. 783-804.)

54. **Kako čitati evropsku i angloameričku ustavnu tradiciju u novom Ustavu Republike Hrvatske iz 1990.**, (Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, za 1991 godinu, str. 145-159.)
55. **Ustavni karakter urbanog prava - primjer Statuta Otoka i grada Korčule iz 1214. godine**, Zbornik radova sa savjetovanja o Statutu Korčule, Zagreb 1989.
56. **O potrebi revizije vokabulara i instrumentarija naše ustavnopravne nauke pred donošenje novog Ustava**, Zbornik savjetovanja *Koncepcija novog ustava*, Beograd 1989.
57. **Koncilijacija i kontestacija u Statutu Otoka Lastova**, Zbornik savjetovanja o Statutu Lastova iz godine, ur. prof. dr. Z. Šeparović, Pravni fakultet u Zagrebu.
58. **Legislatura u Hrvatskoj nakon donošenja Ustava iz 1990. godine**, Zakonitost 3/1992, str. 373-388.
59. **O normativnim granicama slobode štampe prema ustavnim i zakonskim odredbama Republike Hrvatske**, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, XXIX., 1-2/1992, str. 131-143
60. **Izborni zakon i polu-predsjednički sistem**, Politička misao 1/ 92, str. 39-47.
61. **Rhodesian case i slučaj vladavine prava**, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. XXX., br.1/1993., str. 121-131.
62. **Principi republikanizma i Hrvatski Ustav**, Vjesnik Pravnog fakulteta u Osijeku, 1-4/1993, str. 35-41.
63. **Konstitucionalizam i podjela vlasti u ustavima post-komunističkih država**, Politička misao 2-3/92, str. 43-55.
64. **Klauzula o slobodi tiska i sud: putokaz Ustavnom sudu Republike Hrvatske**", Politička misao, 3/1993., str. 99-115.
65. **O nekim premisama autentičnog europskog tumačenja odredaba o položaju i pravma nacionalnih zajednica u ustavnom sistemu Republike Hrvatske**, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu , 2/1993., str. 467-743.
66. **Pisani ustav za Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sj. Irske - kraj jednog epohe?**, Politička misao 3/1994., str. 143-155.
67. **Sloboda izražavanja, mediji i poštovanje ličnosti**, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1994. god., str. 71-89.
68. **O preduvjetima izborne vlasti danas u Hrvatskoj**, Pravni vjesnik 11 (1-4) 1995., str. 19-36.
69. **Ideologija i ustav-prilog pitanju ideološkog identiteta Ustava Republike Hrvatske iz 1990. godine**, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1995. god., str. 85-91.
70. **A. V. Dicey i engleski ustav**, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu 3/1995., str. 349-362.
71. **O pojmu, značaju i elementima pravne regulacije opozicije**, Politička misao, 3/95., str. 31-50.
72. **On prerequisites of elective government in Croatia today**, Croatian Critical law Review, 1/1996., p. 123-137.
73. **Republikanska monarhija i ustavni inženjering XX st.**, Politička misao, Vol. 34 No. 1, 1997., str. 30-46
74. **"Odredbe o 'stanju nužnosti' u Ustavu Republike Hrvatske iz 1990., (rekapitulacija)"**, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1997., br. 1-2, str. 39 – 57,
75. **Zahtjevi konstitucionalizma, pitanje interpretacije i ustavni sud Republike Hrvatske //** Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu Split: Pravni fakultet u Splitu, 1998. str. 69-85

Radovi objavljeni nakon 1997. godine

(76) O SUDSKOM AKTIVIZMU ILI O POLITIČKOJ ULOZI SUDOVA, (*izvorni znanstveni članak*), *Politička misao* br. 2/1998., str. 94-114. Autor raspravlja o sudskom aktivizmu, pojavi kada se sudovi ne brinu samo o presuđivanju pravnih sporova, već im cilj postaje i kreiranje politike, što zahvaća daleko veći broj subjekata nego pri rješavanju pojedinačnih predmeta. Naglašava kako se aktivizam suda mjeri stupnjem njegovog utjecaja prema sudovima, zakonodavcu i upravi. Autor komparativnim pristupom analizira evoluciju pojma i pojava sudskog aktivizma u nekoliko razvijenih demokracija, čime argumentira zaključak o odsutnosti sudskog aktivizma kod nas, u smislu kakvog poznaju suvremene ustavne demokracije.

(77) INTERPRETACIJA USTAVA I FUNKCIJA PROMOCIJE KONSTITUCIONALIZMA, *Vladavina prava* 2/1998., str. 43-60 (pregledni znanstveni članak). Razmatra se značaj teorijskog pristupa interpretaciji ustava. Naglašavajući kako je Ustavni sud Republike Hrvatske suočen sa nužnošću uspostavljanja cjelovitih interpretacijskih polazišta i njima odgovarajućih teorijskih stajališta, autor skreće pozornost na značajna interpretativna stajališta nekoliko stranih sudova ovlaštenih za nadzor ustavnosti zakona. Obrazloživši ta stajališta autor postavlja pitanje kako iskoristiti tu bogatu jurisprudenciju u praksi hrvatskih sudaca.

(78) USTAVNA DEMOKRACIJA IZMEĐU MAJORITARIZMA I KONSTITUCIONALIZMA, *izvorni znanstveni članak*, *Politička misao* 3/1998., str. 121-136. Autor ukazuje na proces preobrazbi ustava mnogih suvremenih država u procesu sve izraženijih napetosti između većinske demokracije i konstitucionalizma. Na poseban način su s probelmom suočene nove demokracije koje imaju probleme s pomanjkanjem demokratskog iskustva kao i s nepostojanjem tradicije zbiljskog konstitucionalizma. Premda je Republika Hrvatska svojim Ustavom iz 1990. godine jasno iskazala paradigmu ustavne demokracije, sve je vidljivije da i njezinu ontologiju određuju opći i posebni aspekti imanentnih tenzija između demokracije i konstitucionalizma.

(79) KONSTITUCIONALIZAM KAO LEITMOTIV DISKURSA KLASIČNOG I MODERNOG USTAVNOG PRAVA, *izvorni znanstveni članak*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 51-52/1998, str. 461-472. Autor razmatra stanje konstitucionalizma kao jednog od temeljnih načela klasične i suvremene ustavnodemokratske države. Posebno se analizira vrijednost ovog složenog načela za novoformirane države i Republiku Hrvatsku. Ispituje se u kojoj je mjeri konstitucionalizam postao središnje pitanje naše političko-pravne agende. Analizirana su neka temeljna pitanja s ciljem naznake okvira budućeg diskursa hrvatske ustavnopravne znanosti o konstitucionalizmu.

(80) O NEKIM PRETPOSTAVKAMA INSTITUCIONALIZACIJE PRAVA I SLOBODA U BOSNI I HERCEGOVINI, u knjizi *Građanin i narod*, Centar za zaštitu prava manjina - Sarajevo, 1998. str. 34-42. Autor razmatra pretpostavke institucionalizacije ustavne slobode koja, shvaćena kao prava čovjeka u kontekstu pozitivnog konstitucionalizma predstavljaju bitnu odliku demokratskog ustava. Autor smatra da demokracija svoje oduke legitimira svojim sadržajem. U demokraciji građani dijele suverenu vlast i uživaju jednakost u pravima i obvezama. Ova ideja temeljna za ideju i praksu civilnog ili republikanskog konstitucionalizma, omogućava temelje poštivanja i odgovornog prihvaćanja građanskih dužnosti. U okvirima etnokracije, mogućnosti afirmiranja prava i sloboda čovjeka i građanina kroz ustav i ustavnost bitno su smanjene. Rad ocijenjen kao izvorni znanstveni rad.

(81) ON SOME PREREQUISITIES FOR INSTITUTIONALIZATION OF THE CONSTITUTIONAL RIGHTS AND FREEDOMS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA, *Citizen and People*, Verona Forum - Bruxelles, 1998. str. 34-42. Engleska verzija teksta pod br. 84. Izvorni znanstveni rad.

(82) O NEKIM PRETPOSTAVKAMA INSTITUCIONALIZACIJE PRAVA I SLOBODA U BOSNI I HERCEGOVINI, u *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, br. XI/1998., str. 117-124. Verzija teksta objavljena i na hrvatskom jeziku.

(83) ZAHTJEVI KONSTITUCIONALIZMA, PITANJE INTERPRETACIJE I USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE, izvorni znanstveni članak, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* br. 49-59/1998, str. 69-87. Autor propituje pitanje interpretacije u radu ustavnog suda. Razmatrajući teorijska i uporednopravna iskustva, autor ukazuje na razlike između principjelne i formalne interpretacije u kontekstu kontrole ustavnosti zakona, postavljajući pritom pitanje javlja li se uopće pitanje interpretacije kao problem u okviru dosadašnjeg rada Ustavnog suda Republike Hrvatske. Izlaže temeljne postavke koncepcije principjelne interpretacije R. Dworkina, kojom je ovaj poznati američki pravni teoretičar pokušao otkloniti slabosti formalne interpretacije pri zaštiti ustava i ustavnosti.

(84) KONSTITUCIONALIZAM U TRANSFORMACIJI, izvorni znanstveni članak, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, br. 1-2/1999., str. 5-22. Autorova je teza da institucije i procedure koje su u prošlosti odgovarale regulaciji i ograničavanju političke vlasti, danas više možda nisu adekvatne. Pitanja novih generacija prava i njihove integracije u sustav, erozija suvereniteta i odgovornosti koji proces potiče, postojanje snažnih autonomnih sila unutar i izvan države, rekonfiguracije u politici kojom dominiraju masovne stranke i birokracija samo su neki od suvremenih izazova. Složenost suvremenog društva izazov je ustavnoj (nacionalnoj) državi i njezinom ustavu. U zaključku autor ukazuje kako mnogi suvremeni konstitucionalisti ističu da sveukupnost zbivanja oko suvremene ustavne države opravdava potrebu istraživanja ideološkog kompleksa konstitucionalizma, kao i filozofske višeznačnosti ideje ustava, te izlaže karakteristične i osnovne naznake konstitucionalizma u transformaciji.

(85) TEORIJA I PRAKSA KONSTITUCIONALIZMA S KRAJA XX. STOLJEĆA, izvorni znanstveni rad, *Vladavina prava* 3-4/1999., str. 35-56. Autor smatra kako institucije i procedure koje su u prošlosti odgovarale regulaciji i ograničavanju političke vlasti, više ne odgovaraju potrebama suvremenih upravljača i upravljanih. Prikazuje osnovne značajke teorije i prakse konstitucionalizma na kraju 20. stoljeća, s posebnim osvrtom na konstitucionalizam razvijenih klasičnih demokracija. Upućuje na preobrazbe u evoluciji konstitucionalizma, te zaključuje da svi njegovi oblici, i stari i novi, odgovaraju staroj težnji čovjeka da osigura 'dobru vladu' i realizira svoju legitimnu 'potragu za srećom'.

(86) KLASICI MODERNE DEBATE O KONSTITUCIONALIZMU: C.H. McILWAIN, C.J. FRIEDRICH & F.V. HAYEK, u *Politička misao* 1/1999., str. 140-152 (izvorni znanstveni članak). Autor prikazuje i propituje osnovne teze trojice suvremenih klasika ideje konstitucionalizma u modernom ustavnom pravu. Za mnoge pravne i političke pisce do XX stoljeća krucijalni je problem bio u potrazi za odgovorima na pitanje - zašto se ne može opravdavati bilo koji zahtjev koji ima u vidu pravo neograničenog vladanja i kako zapravo ostvariti ograničenje vlasti. U tom smislu odgovori koje su ponudili suvremeni klasici C.H. McIlwain, C.J. Friedrich i F.v. Hayek obilježavaju ne samo neke od najznačajnijih stranica suvremene ustavnopravne teorije nego i iskustva suvremene države.

(87) KONSTITUCIONALIZAM I PARLAMENTARNO PRAVO, *izvorni znanstveni rad, Vladavina prava* br. 6/1999., str. 129-155. Autor sustavno prati evoluciju pravila parlamentarnog prava i njegovih procedura tijekom razvoja države i prava. Svrha je tih pravila i procedura omogućiti djelovanje grupe, te osigurati jednaku mogućnost sudjelovanja u vođenju svojih aktivnosti svim članovima. Stoga je potrebno, da bi se 'igra' uspješno dovela do kraja, poznavati pravila igre. Parlamentarno pravo predstavlja skup temeljnih pravila kojima se služe sva predstavnička tijela. Posebna je važnost pravila koja omogućuju rad nacionalnog parlamenta kao predstavničkog i zakonodavnog tijela vlasti. Parlamentarno je pravo najbolji dokaz tvrdnje da je pravo 'politika koja se vrši drugim, sredstvima'. Otvara se pitanje njegovog značaja u okruženju suvremenog komparativnog i nacionalnog parlamentarizma.

(88) PARLAMENTARNO PRAVO KAO SREDSTVO POLITIČKE TAKTIKE - *Jeremy Bentham* i znanost o zakonodavstvu, *izvorni znanstveni članak, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* g. 36 (55-56), 1999., str. 431-442. Razmatra se povezanost javnog prava i političke teorije, o čemu svjedoči pojava i značaj teorija o parlamentarnom pravu, kao sastavnog djela razvoja javnog a posebno ustavnog prava XIX stoljeća. U tekstu autor izlaže osnove Benthamove teorije o parlamentarnom pravu, njen razvoj i njenu kritiku.

(89) KLASIČNO PARLAMENTARNO PRAVO I MODERNA TEORIJA O PRAVILIMA IGRE, *izvorni znanstveni rad, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* br. 1-2/2000, str.. 89-103. Autor izlaže temeljnu problematiku klasičnog parlamentarnog prava i njenog odnosa prema modernoj teoriji o pravilima igre. Ukazuje kako u suvremenom zakonodavstvu pored formalnih pravila procedure sve zamjetniju ulogu dobijaju i nepisana pravila. Neformalna pravila ukazuju na očekivanja grupe i pojedinaca i na određivanje prikladnih i neprikladnih akcija. Premda se neformalnim pravilima poglavito bavi moderna politička znanost, na te je izvore ukazivala već i klasična teorija ustavnog prava. Razmatra se stvaranje «pravila igre» kod nas, njihov oblik i intenzitet, kao sastavnog djela hrvatskog parlamentarnog prava.

(90) STRUČNE OSNOVE ZA IZRADU PRIJEDLOGA PROMJENE USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE, Suautori: V. Mratović, B. Smerdel, J. Crnić, N. Filipović i Z. Lauc, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* br. 3/2000., str. 373-473, stručni rad, Po pozivu predsjednika Republike, koautori su, kao radna skupina, razmotrili stanje državnog ustroja RH te zajednički napisali mogući prijedlog ustavnih promjena u pogledu: ovlasti predsjednika Republike; strukture hrvatskog parlamenta, položaja sudstva i reguliranja neovisnosti sudova odnosno stručnih kvalifikacija koje suci moraju imati, odnosa izvršne i zakonodavne vlasti u Ustavu, kontrole zakonodavne vlasti nad nekim važnim podsegmentima političkog sustava, te položaja lokalne samouprave i njene daljnje razrade. Ponuđena rješenja utemeljena su na stručnoj i znanstvenoj procjeni potrebnih, kvalitetnijih i trajnijih ustavnopravnih rješenja za Republiku Hrvatsku, te je velik njihov dio i prihvaćen.

(91) PARLAMENTARIZAM I PROMJENA USTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ, *izvorni znanstveni rad, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 4/2000, str. 591-610. Izložena je problematika promjene ustava, kao jedno od najvažnijih pitanja svake ustavnodemokratske države. Svuda se ustavni okviri prilagođavaju zahtjevima i složenim procesima promjena, ali se dramatičnošću i složenošću posebno odlikuju promjene u postsocijalističkim državama. Autor smatra da su dileme ustavotvoraca, kao mogućnosti ustavnoga izbora, trajno obilježje razdoblja tranzicijskog konstitucionalizma. U tom kontekstu autor razmatra pitanje ustavnih

revizija hrvatskog Ustava koje otvaraju nove perspektive parlamentarizmu racionaliziranog tipa.

(92) VLADAVINA PRAVA I INSTITUCIJE KONTROLE USTAVNOSTI ZAKONA, u knjizi *Ustavni sud u zaštiti ljudskih prava*, (ISBN 953-6007-49-5) str. 25-58. Razmotrena je ideja vladavine prava i odnosa institucija kontrole ustavnosti zakona prema tom idealu ustavno-demokratske države. U procesu razvitka države i prava od presudnog značaja konstitucionalizacija i afirmacija načela vladavine prava. Ustavi mnogih suvremenih država streme ostvarenju ovoga načela. Analizom klasičnih izvora i normativnih tekstova ukazuje se na raznolikost interpretacija ovoga načela i njegovoga sadržaja. Ustavne vrednote definiraju fundamentalno pravo svake sredine. Autor ukazuje na neslaganja oko značenja fundamentalnih načela za određene i specifične probleme javne politike. Neslaganja ne ukidaju postojanje temeljnog prava. Proturječja oko temeljnih načela, smatra autor samo su prirodna nastojanja da se čovjek domogne 'zlatne jabuke' prava.

(93) TRANSNACIONALNI KONSTITUCIONALIZAM I USTAV REPUBLIKE HRVATSKE, izvorni znanstveni članak, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, g. 38. 2-3/2001., str. 5-20. U tekstu autor raspravlja o nekoliko važnih pitanja pred kojim stoji Republika Hrvatska na svome putu u Europu. Jedno od najvažnijih je kompleksno pitanje moguće ustavnopravne reforme. Pitanje je s čime se zapravo u takvoj perspektivi sučeljava ustavnopravni poredak Republike Hrvatske, prijeti li Republici Hrvatskoj 'tvrđi' ili 'meki' sraz s pravnim kompleksom Europske unije i što nas sve zajedno prema mogućem scenariju 'približavanja' očekuje. Autor iznosi problematiku konfrontacije transnacionalnog konstitucionalizma i nacionalnog ustava, te zaključuje o posebnim načinima razrješavanja prijenosa suvereniteta u postojećim rješenjima komparativnog ustavnog prava.

(94) EU ANTE PORTAS I USTAV REPUBLIKE HRVATSKE, izvorni znanstveni rad, u *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* br. 4/2001., str. 259-282. Autor razmatra komparativnu problematiku ustavnih promjena uzrokovanih procesom proširenja EU, ustavne promjene koje su u evropskim zemljama potaknute potrebom ratifikacije europskih dokumenata (Maastrichtskog sporazuma), te ustavnopravne probleme procesa sukcesivnog širenja EU i evropskog prava na nove članice. Postavlja pitanje o tome u koliko je mjeri RH spremna na ustavnom planu izraziti spremnost da odgovori na dva ključna izazova razumijevanju i praksi upravljanja moderne države, koje uzrokuje proces globalizacije i funkcionalne diferencijacije. Teorija i praksa suvremene države pokazuje kako ovi dugoročni trendovi nacionalnu državu stavljaju pod pritisak koji neizostavno traži prilagodbu transnacionalno političko-institucionalnih aranžmana. Posljedice procesa evropske integracije više nego ijedan drugi proces razvoja suvremene države i prava osvjetljavaju svu nedostatnost određenih ključnih koncepata ustavne misli izvan konteksta nacionalnih država. Stoga ističe autor ustavne promjene prije ili kasnije nužno dolaze na dnevni red nacionalne politike.

(95) EU ANTE PORTAS AND THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF CROATIA, u knjizi *USTAV KAO JAMAC NAČELA PRAVNE DRŽAVE*, Organizator, Zagreb 2002., str. 29-60. Verzija teksta navedenog i ocijenjenog pod br. 96.

(96) PARLAMENTARNE PROCEDURE: U HRVATSKOJ I KOMPARATIVNO, (koautor P. Bačić), *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 3-4/2002., str. 589-619. Koautori daju komparativni pregled evolucije institucije parlamenta, parlamentarne organizacije i proceduralnih pravila,

kao općih okvira unutar kojih se tijekom vremena rađa i razvija hrvatska inačica parlamentarne institucije i organizacije, hrvatsko parlamentarno pravo i suvremena inačica hrvatskog parlamentarizma. Posebnu pozornost posvećuju osobitostima razvoja nacionalnih izvora parlamentarnog prava. Republika Hrvatska, njezin parlament (Hrvatski sabor) i njegovo parlamentarno pravo, danas dijele sudbinu razvoja složene materije parlamentarnih procedura u drugim zemljama, bile one zemlje klasične ustavnosti ili pak zemlje 'postkomunizma'.

(97) NAČELA KONSTITUCIONALIZMA I IZBORNA PARLAMENTARNA PRAVILA, izvorni znanstveni rad, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, br. 1-2/2002, str. 3-19. U ovome tekstu autor otkriva veze i razlike između povijesnih i konceptualnih oblika konstitucionalizma i demokracije. Pojam konstitucionalizma odnosi se na ograničenu vladu, ograničenje i podjelu državne vlasti, dok demokracija implicira potencijalno neograničeno vršenje vlasti. U čisto većinskom modelu demokracije, većina bi bila u stanju kontrolirati svekoliku vladu... legislativu, egzekutivu, i ukoliko to poželi, čak i sudbenu vlast, što znači kontrolu svega onoga što politika može dotaći. Demokracija se zato nužno ograničava ustavom. Svaka organizirana država može imati ustav, ali konstitucionalizam znači daleko više od puke činjenice postojanja ustava. Konstitucionalizam znači da je vlast podvrgnuta ustavu i pravu. Izborna pravila dio su arsenala konstitucionalizma. Ostvarena izborom parlamenta ta pravila pokazuju svu kompleksnost prirode i smisla konstitucionalizma. Autor zaključuje kako ta pravila ograničavaju parlamentarne zastupnike u njihovoj akciji prema vani, ali im omogućuju demokratsku jednakost kao nužnu pretpostavku djelovanja unutar samoga parlamenta.

(98) O RAZVOJU USTAVNOSTI U REPUBLICI HRVATSKOJ (1990-2002), u knjizi *IZMEĐU AUTORITARIZMA I DEMOKRATIJE, knjiga I. - Institucionalni okvir* - ISBN 86-903739-0-X, CEDET - CTCSR Zagreb 2002., str. 49-66. Državnopravno osamostaljenje Hrvatske se odvijalo u okvirima izvanrednih i ratnih uvjeta (1990-1995). U takvom ozračju političke su prilike natjerale hrvatskog ustavotvorca da Ustavom RH iz 1990. godine uspostavi središnji autoritet državnog poglavara. Hrvatska se javnost uvjeravala da se jedino pod polu-predsjedničkim ustrojem državne vlasti, raskoli i sukobi mogu držati pod nadzorom. Pod takvom se komandom moglo ustrojiti obranu i afirmaciju Hrvatske kao neovisne države. Prikazani su bitni elementi ustavnopravne konstrukcije RH u razdoblju od 1990. do 2000., kada je demokratskim izborima stvorena mogućnost promjene polupredsjedničkog sustava, uz naznaku ustavnopravnih promjena 2000-2001 koje bi u budućnosti mogle imati efekta na ostvarenje jednog poželjnijeg i harmoničnijeg tipa parlamentarizma. Rad kategoriziramo kao izvorno-znanstveni rad.

(99) ON THE CONSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF THE CROATIAN REPUBLIC (1990-2002), u knjizi *Between Authoritarianism and Democracy*, Vol. I., p. 49-66. CEDET - CTCSR Zagreb 2003., p. 49-66. (Englesko izdanje knjige *IZMEĐU AUTORITARIZMA I DEMOKRATIJE, knjiga I. - Institucionalni okvir* - ISBN 86-903739-0-X, CEDET - CTCSR Zagreb 2003.)

(100) PRAVA IZGUBLJENA U TRANZICIJI, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, Vol. 42/2005, str. 1-19. U tekstu autor skreće pozornost na činjenicu da su svi evropski ustavi nakon II Svjetskog rata, bez obzira na svoj ideološki izvor, izražavali predanost ekonomskim i socijalnim pravima. Među njima su se posebno isticali ustavi onih zemalja koje su nakon rata započele izgradnju socijalističkog društvenog uređenja. Nakon sloma "socijalističke

paradigme" i uspostave "novih demokracija" ustavotvorci su zauzeli novi stav prema grupi socijalno-ekonomskih prava. Kakvo je mjesto u novim ustavnim dokumentima dano pravima poput prava na stan ili prava na besplatno školovanje? Jesu li se u procesu tranzicije i prevođenja (*translatio*) iz jednog sustava u drugi neka prava jednostavno izgubila, bilo kao ciljane žrtve bilo kao "kolateralni gubitak"? Tražeći odgovore na ova, ali i druga povezana pitanja poput onog koje se tiče mjesta socijalno-ekonomskih prava u okviru EU, autor zaključuje da je došlo do svekolike erozije tih prava u zemljama tranzicije. Jednu od šansi u obnovi socijalnih prava i uopće mjera socijalne politike u "novim demokracijama" autor vidi u širenju EU i prihvaćanju evropskog socijalnog *acquisa*.

(101) USTAVNA TRANSFORMACIJA REPUBLIKE HRVATSKE I IZAZOVI LEGITIMNOSTI, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 5/2003, str. 1071-1091. U tekstu autor ukazuje na snažnu vezu između konstitucionalizma i vladavine prava, dokazujući da legitimnost ustavne države slabi ako u društvu postoji kompromiserski i kunktatorski odnos prema ostvarivanju ustavnih vrednota i stalno nepovjerenje prema ustavno-patriotskoj orijentaciji civilnog društva. Stajalište je autora da takvo stanje stvari uvelike utiče na kredibilitet i legitimnog svakog onog upravljača koji ne vidi da Hrvatska zbiljski postaje i ostaje dijelom zapadnog civilizacijskog prostora samo pod pretpostavkom dosljedne i neupitne afirmacije ideje i prakse demokratske ustavnosti i njoj odgovarajućeg tipa ustavne države kao vjerodostojnog i snažnog 'kulturnog postignuća'.

(102) PREDSEDNIČKI IZBORI, EFEKTI SELEKCIJE I PROMICANJE KULTURE USTAVNO-DEMOKRATSKE REPUBLIKE, Politička misao, 1/2005, str. 9-36. U procesu transformacije koja se je odvijala na prostoru političko-ustavnih ideja i institucija u Hrvatskoj tijekom 1990-2005 otvara se i prostor otkrivanja mjesta i uloge Ustava RH i značaja njegovih institucija. Ostavljajući iza sebe početna razdoblja potrage za odgovarajućim političkim oblicima autor smatra da Hrvatska na prijelazu stoljeća ulazi u razdoblje moderne Republike u kojemu se još uvijek traži vlada koja bi na najbolji mogući način ostvarivala svoje ustavno-političke zadaće. Praktično značenje dosadašnjih promjena širi područje kontestacije od političkog prostora na šire područje društvenosti.

(103) POLITIČKA GRAMATIKA FEDERALIZMA I HRVATSKO ISKUSTVO, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 2/2007, str. 161-175. Za razliku od većine europskih zemalja klasičnog ustavnog prava koje su gradile ustavnu demokraciju bez federalizma, Hrvatsku je tijekom ustavnog razvoja u 20. stoljeću obilježilo gotovo polustoljetno iskustvo života u saveznoj državi socijalističkog tipa. Iako je najveći dio života FNRJ, odnosno SFRJ (1945.-1990.), a s njom i Hrvatska prakticirala fasadni federalizam njeni su akteri volens-nolens ipak imali priliku otkrivati političku kulturu federalizma. Može li hrvatsko iskustvo teorije i prakse federalnog načela biti od koristi u nastojanjima ulaska Republike Hrvatske u europske integracije? Stajalište je autora da tome nastojanju doprinosi svako ono nastojanje koje nadilazi tradicionalne pozitivističke kanone i potencijal federalnog načela sagledava kao otvoreni koncept utemeljen na potrebi očuvanja identiteta i različitosti Hrvatske u EU kao složenoj asocijaciji europskih država kojoj je ustavna tolerancija prvo načelo.

(104) O ENGLESKOM 'NERAZUMJEVANJU' FRANCUSKOG UPRAVNOG PRAVA I CONSEIL D'ETATA, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1/2008. U okolnostima povijesno određene političko-pravne rasprave koja je tijekom XIX. i XX. stoljeća pratila tranziciju

liberalne ustavnodemokratske države klasičnog postanja u oblik socijalne države (*welfare state, l'etat providence*) jedna je uticajna struja pravnih pisaca tvrdila da je administrativno pravo – iz perspektive javnog prava u potpunosti različito od privatnog prava, budući da ono regulira odnose između države i privatnih građana. Kako je u tradiciji *common lawa* u društvu postojalo samo jedno jedino pravo, to se je u engleskoj pravnoj misli s kraja XIX st. posebno u okvirima ustavnog prava, izričito odbijala mogućnost razvitka posebnog upravnog prava. Najautoritativnije stajalište je pritom iznosio A.V. Dicey pisac klasičnog djela *The Law Of the Constitution* (1885) koje je bilo vrlo uticajno u orijentaciji engleske pravne teorije i prakse i to ne samo u vrijeme nastanka nego i kasnije. Suština Diceyevog argumenta ističe nepostojanje bilo kakve potrebe za posebnim administrativnim pravom. Ipak, to je stajalište kasnije odbačeno razvojem teorije i prakse države blagostanja koja je u svojim okvirima upravo potakla razvitak upravnog prava. U tekstu autor rasvjetljava Diceyevu kontroverziju, te ukazuje na aktualnost stanovitih argumenata iz te značajne povijesne epizode tradicionalnog ali i konstruktivnog konfrontiranja engleskog i francuskog "pogleda na svijet" prava i politike.

(105) USTAVNI TEMELJI I PROBLEMI ZAŠTITE OKOLIŠA U HRVATSKOM I EUROPSKOM PRAVU, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 45, 4/2008. U tekstu autor ukazuje na nekoliko pitanja koja povezuju problematiku ustava s zaštitom okoliša. Je li je problematika okoliša i njegove zaštite sama po sebi razumljivi i "prirodni" topos ustava? Zašto su i na koji način ekološki osviješteni suvremeni ustavi i s kojim su se ustavnim i drugim pravnim problemima suočili njihovi tvorci? Koju je ulogu imalo prožimanje međunarodnog i nacionalnog ustavnog prava u tome *greeningu* i s kojim posljedicama? Zašto je potrebno harmonizirati vrednote ustava i okoliša? U tom kontekstu autora posebno zanima na koji je način ova problematika riješena u kontekstu suvremenog hrvatskog i europskog ustavnog prava.

(106) SUDAC I USTAVNA DEMOKRACIJA: DR. SC. JADRANKO CRNIĆ KAO ČUVAR USTAVA, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 46 No. 2. lipanj 2009., 271-286. Kao dugogodišnji "čuvar Ustava" dr. sc. Jadranko Crnić je na najbolji mogući način iskazivao suštinsku prirodu autoriteta ustavne pravde u političkom sustavu nove hrvatske demokracije. Njegova je duboka i iskrena vjera u vladavinu prava bila inspiracija svima onima koji obranom i afirmacijom Ustava ostvaruju važnu i osjetljivu ulogu u svakodnevnom obnašanju ustavne politike. Prestiž funkcije predsjednika Ustavnog suda RH, osobni ugled kojega je dr. sc. J. Crnić gradio tijekom duge pravničke prakse, promišljena stajališta koja je zauzimao kao predsjednik i sudac u odnosu na pitanja koja su dolazila pred Ustavni sud omogućili su dr. sc. J. Crniću da na osebujan način bude reprezentant te visoke institucije. Temperament, iskustvo i povezanost s profesionalnim bratstvom konvergirala je djelovanje J. Crnića u prepoznatljiv stil njegova osobnog, profesionalnog i društvenog aktivizma. U dugogodišnjem djelovanju dr. sc. Jadranka Crnića ogleda se na jedan poseban način odnos suca i demokracije u neovisnoj i samostalnoj Republici Hrvatskoj.

(107) ΣΤΑΔΙΟΝ I USTAVNO PRAVO: TREBA LI SPORT I SPORTSKA PRAVA SHVAĆATI OZBILNO? Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 47 No. 2, Lipanj 2010. (Izvorni znanstveni rad, koautor. P. Bačić) Procesi modernizacije, ekstenzije i diversifikacije društvenih djelatnosti s kraja 20. i početka 21. stoljeća, te sve evidentnija veza između sporta, političke, ekonomske, kulturne i društvene stvarnosti, reflektirala se je i u ustavnom pravu suvremene države. U nastojanju da odgovore na pitanje kada se je to ustavno pravo pojavilo na neočekivanim mjestima (stadionima) i zbog čega bi se sport i sportska prava

trebali shvatiti ozbiljno, autori skiciraju neke relevantne veze i probleme u odnosima između države, politike i sporta, ustavnog prava i subjektivnih prava pojedinca, odnosno konstitucionalizaciju sportskih tema na planu europskog i nacionalnog prava.

(108) USTAVNE PROMJENE I DILEME KONSTITUCIONALIZMA, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 46 No. 4, prosinac 2009., 649-666. Potrebna zvižanja ustavnih mehanizama kojima je svrha rješavanje temeljnih odnosa u društvu traži što širu participaciju društvenih aktera u raspravi o potrebi usvajanja ili reviziji ustavnog dokumenta. Otvaranje svakog novog kruga ustavnih promjena je od velike važnosti jer uvijek otvara određena nova i važna pitanja. Odgovore na ta pitanja trebali bi ponuditi politika i civilno društvo uključujući znanost i njene discipline. U tekstu autor dotiče nekoliko tema koje su od interesa u tekućoj raspravi o značaju aktualnih ustavnih promjena za perspektivu razvoja konstitucionalizma i demokracije u Republici Hrvatskoj. To su prije svega teme političkog i legalnog konstitucionalizma i prijedlozi povezani s jačanjem neovisnosti sudbene vlasti. Autor se zalaže za dosljednu primjenu ustavnih mehanizama kontrole i provjera koji isključuju svaku inzularnost sudbene vlasti u odnosu na demokratske kontrole.

(109) MJESTO I ULOGA USTAVNIH VREDNOTA U DEMOKRATSKOM KONSTITUCIONALIZMU, u knjizi **DVADESET GODINA USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE**, Modernizacija prava, knj. 12, Zagreb 2011, str. 119- 165.

(110) USTAVNE PROMJENE KAO REFLEKS MIGRACIJE USTAVNIH IDEJA I MOGUĆNOSTI UTJECAJA NA KONSTITUCIONALIZAM, IDENTITET I RAZLIČITOSTI REPUBLIKE HRVATSKE, *Adrias*, No. 17, 2011, str. 189-127. Nastojanje međunarodne zajednice da pitanje međunarodne vladavine prava postavi u sami fokus interesa međunarodnog i nacionalnog prava imalo je za posljedicu intenziviranje migracije ustavnih ideja, ustavne posudbe, ustavnog *bricolagea*, trendova koji na poseban način osvjetljavaju suvremenu poziciju nacionalnog ustavotvorca i znanosti komparativnog ustavnog prava. U ovome tekstu ukazuje se na opće karakteristike toga stanja kao i reflekske toga globalnog trenda u Republici Hrvatskoj. Temeljno je pitanje: utječu li procesi "migracije ustavnih ideja", "ustavne posudbe" odnosno "ustavnog *bricolagea*" na ulogu koju ustavi i konstitucionalizam u nacionalnim okvirima imaju u stvaranju "plodotvorne međugre između jačanja identiteta i očuvanja različitosti"?

(111) PROMJENE USTAVA RH (2010) I TENDENCIJE KOMPENZATORNOG KONSTITUCIONALIZMA, Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Razred za društvene znanosti (1330-0768) 48 (2011), 510; 141-164. Usporedno s pojavom sve osjetnije progresivne internacionalizacije koja erodira ustavne standarde nacionalne države, sve je intenzivnija i potraga za odgovorima koji bi pomogli ublažavanju takve erozije. Nadomjestak postojećim standardima nacionalnog ustavnog prava traži se i nalazi u razvoju transnacionalnih ustavnih standarda. Njihova je priroda po svemu postmodernistička jer takvi standardi nisu ekskluziva nacionalnog ali ni međunarodnog prava, budući da oni transcendiraju jedno i drugo pravo. Njihova je intencija da ispune prazninu koju nacionalno pravo u kontekstu internacionalizacije iskazuje nedovoljnom zaštitom ili je međunarodno pravo nije u stanju u potpunosti kompenzirati. Ako su formulirani na operativan način, onda transnacionalni ustavni standardi mogu postati "pametni" standardi koji npr. dopuštaju

političkim institucijama i sudovima nacionalne države ostvarivanje visoke razine zaštite bez potrebe za konfrontacijom domaćih sredstava protiv međunarodn eakcije.

(112) LISABONSKI UGOVOR I NOVI START EUROPSKOG SPORTSKOG PRAVA, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 48 No. 4 prosinac 2011. str. 681-702. (U kooautor. s P. Bačić). Iako EU pravo do usvajanja Lisabonskog ugovora (LU) uopće nije spominjalo sport, ono se je preko odredaba o slobodi kretanja i pravu natjecanja ustrajno primjenjivalo gotovo 35 godina. Usvajanjem LU sport se eksplicitno spominje u čl. 165. TFEU (Ugovor o funkcioniranju Europske unije), čime je stvorena izvjesna nova zakonodavna nadležnost. Nove odredbe određuju da će djelovanje EU biti usmjereno na promicanje "europskog sporta, vodeći pritom računa o specifičnoj prirodi sporta, njegovim strukturama koje se temelje na dobrovoljnom djelovanju te njegovoj društvenoj i obrazovnoj ulozi", odnosno na "razvijanje europske dimenzije u sportu, promicanjem nepristranosti i otvorenosti na sportskim natjecanjima i suradnje među tijelima nadležnim za sport te zaštitom tjelesnog i moralnog integriteta sportaša i sportašica, osobito najmlađih sportaša i sportašica". U radu se analizira geneza i karakter EU pristupa sportu s posebnim osvrtom na relevantna stajališta Europskog suda (ECJ). Pritom se nastoji odgovoriti na pitanje u kolikoj mjeri tumačenje određenih fraza iz čl. 165. TFEU-a ("posebna priroda sporta", "nepristranost", "otvorenost") daje poticaj "sudačkoj konstrukciji" načela EU sportskog prava kao jedne od najvažnijih odrednica europske prepoznatljivosti u odnosu na globalne konkurente.

(113) USTAV REPUBLIKE HRVATSKE I NAJVIŠE VREDNOTE USTAVNOG PORETKA, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49,1/2012, str. 1-21. Ustavne vrednote su kao ekstenzije javnog razuma (*public reason*) na odlučujući način odredile razvitak, prirodu i život klasične i suvremene ustavnosti. Pozicionirane kao "ustavne suštine" (*constitutional essentials*) s integrativnom funkcijom one ne prestaju biti predmetom ekstenzivnog i ostrašćenog tumačenja. U tekstu autor iznosi i razmatra vezu između konstitucionalizma i ustavnih vrednota uz prethodne nužne napomene koje se tiču osnovnih pitanja o vrednotama, njihovom značaju u razvitku komparativnog konstitucionalizma, te posebno o njihovom mjestu, ulozi i smislu njihovog postojanja u kontekstu suvremenog transnacionalnog i nacionalnog ustavnog prava.

(114) SUKOB INTERESA I PITANJE ODGOVORNOST I USTAVNOJ DEMOKRACIJI, Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Razred za društvene znanosti. 512 (2012) , 49; 172-202 (članak, znanstveni).

U tekstu se analizira pitanje konflikta interesa koje se u suvremenim ustavnim demokracijama analazi u samom ishodištu zloupotrebe vlasti političara i javnih dužnosnika s ciljem ostvarivanja privatne koristi. Neovisno od uže ili šire definicije njihovih osobnih interesa, suvremen država ustavnodemokratskog postanja nastoji tom izazovu odgovoriti tako što radi sprječavanja konflikta interesa racionalizira i legalizira različite institucionalne mehanizme. U tom su smislu odgovarajuće kontrole i provjere (*checks & balances*) radi sprječavanja sukoba interesa potrebne svim demokracijama. U tekstu se izlažu osnovne postavke teorije odgovornosti na kojima počiva ustavnodemokratska država suvremenog postanja. Primjeri koji se navode, među kojima i slučaj hrvatskog Zakona o sprječavanju sukoba interesa ilustracija su shvaćanja potrebe demokratske kontrole vlasti, te nužnosti postojanja racionaliziranih i različitih ustavnih i zakonskih sredstava kontrola i provjera nositelja vlasti.

(115) KONSTITUCIONALIZAM, HISTORIZAM I POSTMODERNIZAM, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 50, 1-2013, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 1-15. U tekstu o konstitucionalizmu, historizmu i postmodernizmu ukazuje se na nekoliko pitanja koja se otvaraju u međusobnom dodiru ustavnog prava i povijesti države i prava. Pritom se posebna pažnja poklanja mjestu i ulozi preambule ustava. Naime, preambula kao svojevrsno raskrižje politike i prava često sadrži mnoštvo povijesnih referenci koje se nikako ne mogu ostaviti po strani prilikom čitanja i tumačenja integralnog dokumenta u realnom vremenu. Preambula zapravo često prikazuje - "povijest koja stoji iza donošenja ustava, te središnja načela i vrednote jedne nacije". U komparativnom ustavnom pravu to se najbolje može vidjeti prilikom tumačenja Izvorišnih osnova Ustava Republike Hrvatske.

(116) O KONSTITUCIONALIZACIJI SOCIJALNIH PRAVA I NJIHOVU SLABLJENJU PREMA SADRŽAJU, Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Razred za društvene znanosti, No. 516=50., rujan 2013. Nakon propasti socijalizma upravljači postkomunističkih *novih demokracija* smatrali su da je duboka reforma postojećih sustava socijalne zaštite neodvojiv element socijetalne transformacije. U tranzicijskom procesu konfrontira se opcija ekonomskog liberalizma koji je orijentiran na radikalnu redukciju državne socijalne zaštite te se favorizira privatni sektor s alternativom koju predstavlja radikalna europeizacija sustava socijalne zaštite koja je u njemačkoj varijanti najuspješnije spajala ekonomsku efikasnost i socijalnu pravdu. Taj proces izbora otkrio je prednosti i mane nekoliko modela ostvarivanja i zaštite sistemskih socijalnih pitanja u zapadnoeuropskom iskustvu. U Hrvatskoj je na djelu proces maksimalne redukcije socijalnih prava. Neki su zakoni paradigmatičan primjer nezaustavljivosti redukcije socijalnih prava, a kontrola takvih zakona može otkriti sklonost visokog sudstva prema obrani interesa vlasti, a ne narodnih potreba.

(117) USTAVNE PROMJENE KAO REFLEKS MIGRACIJE USTAVNIH IDEJA I MOGUĆNOSTI UTJECAJA NA KONSTITUCIONALIZAM, IDENTITET I RAZLIČITOSTI REPUBLIKE HRVATSKE, Adrias, zbornik radova Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Splitu, No. 17, 2010, str. 189-217

Nastojanje međunarodne zajednice da pitanje međunarodne vladavine prava postavi u sami fokus interesa međunarodnog i nacionalnog prava imalo je za posljedicu intenziviranje migracije ustavnih ideja, ustavne posudbe, ustavnog *bricolagea*, trendova koji na poseban način osvjetljavaju suvremenu poziciju nacionalnog ustavotvorca i znanosti komparativnog ustavnog prava. U ovome tekstu ukazuje se na opće karakteristike toga stanja kao i reflekske toga globalnog trenda u Republici Hrvatskoj. Temeljno je pitanje: utječu li procesi "migracije ustavnih ideja", "ustavne posudbe" odnosno "ustavnog *bricolagea*" na ulogu koju ustavi i konstitucionalizam u nacionalnim okvirima imaju u stvaranju "plodotvorne međuigre između jačanja identiteta i očuvanja različitosti"?

(118) SUKOB INTERESA I PITANJE ODGOVORNOSTI U USTAVNOJ DEMOKRACIJI, Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, N. 512, 2012, str. 177-202. U suvremenim ustavnim demokracijama konflikt interesa nalazi se u samom ishodištu zloupotrebe vlasti političara i javnih dužnosnika s ciljem ostvarivanja privatne koristi. Neovisno od uže ili šire definicije njihovih osobnih interesa, suvremena država ustavnodemokratskog postanja nastoji tom izazovu odgovoriti tako što radi sprječavanja konflikta interesa racionalizira i legalizira različite institucionalne mehanizme. U tom su smislu odgovarajuće kontrole i

provjere (*checks & balances*) radi sprječavanja sukoba interesa potrebne u svim demokracijama. U tekstu se izlažu osnovne postavke teorije odgovornosti na kojima počiva ustavno-demokratska država suvremenog postanja. Primjeri koji se navode, među kojima i slučaj hrvatskog Zakona o sprječavanju sukoba interesa ilustracija su shvaćanja potrebe demokratske kontrole vlasti, te nužnosti postojanja racionaliziranih i različitih ustavnih i zakonskih sredstava kontrole i provjera nositelja vlasti.

(119) KONSTITUCIONALIZAM I KONFEDERALIZAM, Adrias, zbornik radova Zavoda za znanstven i umjetnički rad HAZU u Splitu, No. 20, 2014, str. 41-60. Od usvajanja Ustava (1990.) pa sve do danas, Hrvatska nije na apsolutan način odbijala ideje o savezima. Teško da bi i mogla s obzirom na to da je suvremena debata o konstitucionalizmu, demokraciji i globalizaciji aktualizirala koncept strukturiranih političkih organizacija ali i razlike između američkog i europskog shvaćanja federalizma. U tekstu se ukratko podsjeća na mjesto i ulogu hrvatskoga konfederalističkog prijedloga (tzv. *Rudolfov plan*). No, autora taj prijedlog prije svega zanima kao primjer koji nastaje u kontekstu i procesu razvoja suvremenoga komparativnog konstitucionalizma. Posebno se ističe preokupacija da se na samom kraju jedne povijesno-temporalne strukture (SFRJ) mir među narodima i njihovim državama očuva stvaranjem jednoga novog konfederalnog saveza.

(120) POKRET PRAVO I LITERATURA I CILJ NARATIVNE JURISPRUDENCIJE, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 52, No. 2, 2015, str. 311-333. U ekspanzivnom arsenalu pravne, odnosno ustavne hermeneutike kao "teorije ili umijeća objašnjavanja, interpretiranja" prava i ustava, pokret prava i literature (*lawand literature movement*) na poseban je način pobuđivao zanimanje suvremenih istraživača društvenih i pravnih znanosti. U ovome tekstu autori prikazuju osnovne karakteristike *lawand literature movementa* kao jednog od suvremenih pravaca ustavne interpretacije te presijecaju stajališta LLM-a kroz prikaz opusa J. Grishama koji je, u nizu bestselera, na izuzetno snažan način analizirao i demistificirao ekscelencijalnost suvremenog američkog prava, njegovu kompleksnu problematiku i dinamiku njegova ostvarivanja u nizu grana: u ustavnom, kaznenom i građanskom pravu.

(121) O EKONOMSKOJ INTERPRETACIJI USTAVA C. A. BEARDA, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 65, No. 6., 2015. Charles Austin Beard jedan je od najutjecajnijih američkih konstitucionalista prve polovice 20. stoljeća. Objavio je velik broj radova iz područja povijesnih, pravnih i političkih znanosti. Njegovi najpoznatiji tekstovi uključuju među ostalim i radikalne poglede na djelovanje "očeva utemeljitelja" SAD-a, za koje je vjerovao da su tijekom stvaranja najznačajnijeg modernog pisanog Ustava prije bili motivirani svojim ekonomskim, a tek poslije toga političko-filozofskim principima. Zato je Beardova knjiga *An Economic Interpretation of the Constitution* (1913.) neposredno nakon objave postala predmetom brojnih rasprava i osporavanja. U tekstu se rekapituliraju temeljna pitanja Beardove interpretacije ustavotvorne konvencije i Ustava SAD-a te aktualiziraju veze koje konstitucionalizam ima ne samo s ustavnim idejama jednakosti i slobode nego i s ekonomijom.

(122) KONSTITUCIONALIZAM I ADMINISTRATIVNA DRŽAVA - O ZAHTJEVIMA KONSTITUCIONALIZMA U RAZDOBLJU NADMOĆI EGZEKUTIVE, (koautor P. Bačić), Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 53, No. 1, str. 119-137. Politika ograničena pravom odnosno podređivanje svake javne aktivnosti sudbenim i drugim kontrolama temeljno je obilježje i zahtjev konstitucionalizma i vladavine prava. Upravo je u skladu s načelom vladavine prava i legitimnim ustavnodemokratskim zahtjevima za njegovom supremacijom

da država, i to ponajviše njena izvršna vlast i druge institucije sistema vladavine budu podređeni pravu i različitim kontrolama. U tekstu autori analiziraju komparativno iskustvo administrativne države koja je u gotovo stoljetnom razdoblju svog trajanja na različite načine iskušavala demokratska sredstva kontrole.

(123) O AKTUALNIM PARADIGMAMA JAVNOG PRAVA KAO KATALIZATORIMA ODNOSA USTAVNOG I UPRAVNOG PRAVA, (koautor) Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 54, No. 1, 2017, str. 119-137. U tekstu se prikazuju neke nove paradigme koje najizravnije ukazuju na organsku i vitalnu vezu ustavnog i upravnog prava unutar kompleksa javnog prava. Stajalište autora je da primjeri "vladavine" (governance), "administrativnog konstitucionalizma" (*administrative constitutionalism*), zatim "libertarijanskog administrativnog prava" (*libertarian administrative law*)... demonstriraju dinamični proces artikulacije suvremenog javnog prava i njegove adaptacije političkom procesu suvremene države i njenim transgraničnim asocijacijama. Iako su navedene i druge paradigme još daleko od konačnih odgovora, evidentna je i neporeciva praksa da upravo one pokazuju permanentno nastojanje ustavnodemokratske države ka usavršavanju. U tom smislu navedene paradigme uvijek upućuju na postojanje cjelovitog državnopravnog procesa detekcije i rješavanja određenih pitanja. Zato ustavno-zakonodavna obrada temeljnih ustavnopolitičkih pitanja i problema, njihovo administrativno procesuiranje te sudbena detekcija i rješavanje stalno ukazuju na potrebu za unutrašnjim integritetom i koherencijom javnopravnog kompleksa države i prava.

(124) KONSTITUCIONALIZACIJA PATRIOTIZMA, Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Razred za društvene znanosti, No. 529=52, 2017., str. 29-63. U tekstu se prati duga evolucija tradicionalnih ideja o patriotizmu i ustavu sve do pojave modernih ideja o ustavnom patriotizmu. Prikaz ideja o patriotizmu i njegovih oblika omogućuje zapravo uvid u proces konstitucionalizacije patriotizma te osvjetljava proces racionalizacije i diferencijacije patriotizma koji postoji unutar evolutivne kulture konstitucionalizma. Kroz pitanja o ustavnim sentimentima i njihovoj konstitucionalizaciji, o slabljenju i jačanju uloge patriotizma kao svojevrsnog attachmenta nacionalnog ustava, o procesu stvaranja razlika između patriotizma klasične države-nacije i ustavnog patriotizma suvremenog postanja i o posljedicama promjene paradigme političkog procesa u uvjetima nastanka postnacionalnog prava i njegove potrage za strukturom u tekstu se propituju značenje i mjesto pojave patriotizma u uvjetima nacionalne i postnacionalne ustavne države.

(125) DEKONSTRUKCIJA ADMINISTRATIVNE DRŽAVE I MOGUĆNOSTI JAVNOG PRAVA, (KOAUTOR) ZBORNIK RADOVA PRAVNOG FAKULTETA U SPLITU, VOL. 56, NO. 1, 2019, STR. 107-124. U tekstu se rastvara pojam „dekonstrukcije“ administrativne države u SAD-u kao njen reprezentativni primjer. Polazeći od dominacije moderne administrativne države, puna slika suvremenog konstitucionalizma u SAD-u mora uključivati administrativni konstitucionalizam kao svekoliko razumijevanje i interpretaciju suvremene administrativne države i njene strukture od strane agencija i drugih aktivnih aktera upravnoga prava. Administrativni konstitucionalizam danas je jedan od najintenzivnije izučavanih predmeta istraživanja komparativnog ustavnog i upravnog prava. Razlog egzgeze ovoga pitanja nisu samo njegove različite dimenzije već i činjenica da on predstavlja glavni mehanizam kojim se danas elaborira i implementira ustavno značenje.

(126) STATUT GRADA I OTOKA KORČULE 1214/1265 I PITANJE DIS/KONTINUITETA STAROG I NOVOG KONSTITUCIONALIZMA, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 55, No. 2, 2018, str. 541-556. U klasičnom prirodnom pravu pojam ustava odnosio se na zakone, institucije i praksu organiziranja i usmjeravanja države i političkog sustava. Prema ovom

shvaćanju, svaki je politički sustav grada-države imao ustav. Suvremeno značenje ustava dobija pak specifično i vrijednosno utemeljenje: ustav se danas odnosi na uspostavu posebnog oblika političkog poretka. Suvremeni ustavi govore o ograničenoj vladi (*limited government*). Ustavom se politička vlast konstituira i ograničava u isto vrijeme. Neke su države ustavne zato jer imaju ograničenu i odgovornu vlast, a druge nisu. U potonjem slučaju govorimo o državama koje imaju ustav, ali nemaju konstitucionalizam. Nakon građanskih revolucija, konstitucionalizam je postao središnji mehanizam kontrole političke vlasti i osiguranja slobode. U tekstu se otvara pitanje da li Statut Korčule iz 2014./1265. godine, kao normativna projekcija komunalnih organa u Gradu i na Otoku Korčuli (skupština čitavog naroda, knez, veliko vijeće, malo vijeće, kurija, komunalne službe...), omogućuje podlogu istraživanja (dis)kontinuiteta „starog konstitucionalizma“ (*ancient constitutionalism*) i kasnijih racionalnih, jednoobraznih i kontraktualističkih oblika modernog konstitucionalizma koji se temelje na ustavu kao najvišem pravnom aktu i sudskoj kontroli ustavnosti. Zaključuje se da je Statut grada i otoka Korčule, kao svojevrsna normativna križaljka medijevalnih institucija, posebnih sloboda i višerazinskih jurisdikcija, predstavljao stvarnu povijesnu platformu s koje su se mogli kontrolirati i balansirati svi oni nositelji vlasti koji su prakticirali vlast bilo u granicama prava ili su pak težili njenom apsolutiziranju i korumpiranju.

(127) INSTITUCIJE NEPOSREDNE DEMOKRACIJE U MREŽI POLITIČKOG, PRAVNOG I POPULISTIČKOG KONSTITUCIONALIZMA, Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Razred za društvene znanosti, o. 539, 2019, str. 1-32. U tekstu se govori o mjestu, ulozi i odnosu predstavničkog sustava i neposredne demokracije unutar trijade političkog, legalnog i popularnog konstitucionalizma. Upućuje se i na ustavnoteorijsku i političku apologiju ustava i ustavnosti, posebno na ulogu ustavnog sudstva u kontekstu razloga i granica korištenja institucija neposredne demokracije unutar ustavnodemokratske organizacije vlasti suvremene države. Posebno se izlažu razlozi o tome zašto – prema autoru – ustavnodemokratsko shvaćanje teksta Ustava Republike Hrvatske ne registrira niske frekvencije sirenskog zova recentnih referendumskih inicijativa, (konkretno onih koje ciljaju na promjenu čl. 72. Ustava, a tiče se broja zastupnika u Hrvatskom saboru, i dopunu Ustava čl. 72.a o uskrati prava glasovanja zastupnicima iz redova nacionalnih manjina o povjerenju vladi i proračunu). Zaključak je autora da je riječ o pokušajima konstitucionalizacije redukcionističkih antiegalitarnih ideja aktualnog populističkog Sturm und Drang. U tom i sličnom kontekstu Ustavni sud dobiva imperativnu zadaću obrane ustavnih vrednota od ekscesivnog aktivizma kako različitih demagoško-konzervativnih grupa tako i birokratiziranih a indiferentnih stranačkih formacija hrvatske predstavničke demokracije.

(128) HERMANN U. KANTOROWICZ I SLOBODNOPRAVNI POKRET – MARGINALIJE S PERIFERIJE, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 69, No. 5-6, 2019, str. 627-632; Rad je posvećen aktualnosti teorije prava H. Kantorowicza. Može li on svojim porukama biti aktualan i za nas, imajući u vidu našu muku s pravosuđem, sudovima i sucima? U posthumno objavljenoj knjizi *The Definition of Law* H. Kantorowicz je pisao da bi "ukupna povijest pravne znanosti bila nerazumljiva ako bi se pravo razumjelo samo kao ukupnost suverenovih zapovijedi." Rad inzistira na zaključku da je Kantorowiczsevo isticanje važnosti normativnog od iznimne važnosti. A na to nas po svemu upućuju stajališta koja govore o "Kantorowiczu za XXI. st." Bit tog argumenta je sljedeća: Ne može se u metodologiji prava tražiti ni razlog niti prevencija nepravde ili nečovječnost sudstva. Izazov osude metodologije je zapravo izazov zavodljive iluzije po kojoj vrijedi sljedeće: Ako je pogrešna metodologija odgovorna za suštinsku nepravdu, onda će za spasenje biti dovoljna već i ispravna metodologija!

(129.) "O MJESTU I ULOZI PREDSEDNIŠTVA VIJEĆA EUROPSKE UNIJE U EGZEKUTIVI EUROPSKE UNIJE" (str. 17-42). U knjizi PRAVO I POLITIKA EU – STARA PITANJA NOVI ODGOVORI, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Ur. akademik Arsen Bačić, Zagreb 2020., str. 199; (Pisac uvodne napomene; uvodnog članka i zaključne napomene.)

(130) NARODNA VLADA HRVATSKE OD 14. TRAVNJA 1945. - REVOLUCIJA, DEMOKRACIJA I USTAVNO PARVO -, U KNJIZI VLADA REPUBLIKE HRVATSKE, SPLIT 2021., STR. U tekstu se izlažu ustavnopravni aspekti institucije "vlade" u kontekstu linije kontinuiteta ustavnopravne organizacije vlasti u Hrvatskoj u razdoblju od 1945 do danas. U najširem smislu riječ je o odnosu ustavotvorstva i temporalne strukture i pitanju da li (novi) ustav predstavlja – "novi revolucionarni trenutak ili prije označava početak evolutivnog procesa koji je povezan s postepenom socijalnom i političkom promjenom". Tekst koji je napisan za prigodu obilježavanja 75 godišnjice *Narodne vlade Hrvatske* (NVH) odgovara na dva pitanja: 1) da li je nastanak, uspostava i postojanje NVH kao dijela hrvatske revolucionarne vlasti, sastavni dio jedne šire povijesne struje u delti europske ustavnopravne tradicije XVIII –XX st.? 2) da li je postojanje ove institucije, isto tako neodvojivi i legitimni dio ukupnosti kontinuiteta suvremenih hrvatskih ustavnopravnih institucija. Zaključak je autora da integritet i kontinuitet ustavnog poretka i njegovi *ustavni trenuci* (B. Ackerman) poživaju, prije na ukupnosti mozaika, nego li na izdvojenosti fragmenata respektivnih revolucionarnih i demokratskih pokreta i epizoda, od kojih svaki ima, *mutatis mutandis*, svoje mjesto, ulogu i karakter unutar povijesno temporalnih struktura.

(131) HRVATSKA AKADEMIJA PRAVNIH ZNANOSTI I RADOVI NA PUTU (PRAVA), Dvadeset godina djelovanja Akademije pravnih znanosti Hrvatske, Zagreb 2021, str. 12-15,

(132) PEDESET I PET KNJIGA EDICIJE MODERNIZACIJA PRAVA-DOPRINOS HAZU RAZVOJU PRAVNE TEORIJE I PRAKSE U REPUBLICI HRVATSKOJ (2006-2020), u Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Razred za društvene znanosti, No. 545=55, 2021

(133) PROLEGOMENON, YEARBOOK-HUMAN RIGHTS PROTECTION- RIGHT TO LIFE, Number 4 , 2021, pp. 27-35, ISBN: 978-86-89417-13-5 [PZG] ISBN: 978-86-80756-43-1 [IKSI], Publishers Provincial Protector of Citizens – Ombudsman, Institute of Criminological and Sociological Research in Belgrade.

(134) O VAŽNOSTI USTAVNOPRAVNOG ODREĐENJA VLASNIŠTVA – Spomenica, Ad honorem Mladenu Žuveli (1936-2020), Zagreb 2021, str. 57-91 . Od pionirskih rasprava iz herojskog doba ustavnosti pa do danas, konstitucionalizacija vlasništva kao posebne ustavne vrednote i ultimativnog temelja javnog i privatnog prava, sastavni je dio diskursa koji se vodi u komparativnom ustavnom pravu. Potraga za njegovom definicijom i determinacijom odgovarajućih razmjera njegove primjene, domašaja i granica obilježava svaku jurisprudenciju. Tako stvari stoje i u otkrivanju doprinosa suca *Mladena Žuvele* (1936-2020) čiju su dugu pravničku i sudačku karijeru obilježile teme i pitanja s jasnim središtem upravo za pojavu, život, oblike i zaštitu vlasništva. Njegova dugovječna *ustavna persona* profesionalno je bila posebno uključena u rješavanje problematike građanskih i privatnih prava u hrvatskom kontekstu. Kao iskusni jurist i sudac Vrhovnog i Ustavnog suda oblikovao je i analizirao različite modele definiranja pravilne mjere primjene ustavnih i građanskih prava, posebno tragajući za njihovim korijenima i oblicima u nacionalnoj i komparativnoj

praksi. U tekstu kojega posvećujemo liku i djelu ovog istaknutog suca ukratko iznosimo karakteristične konture odnosa ustava prema vlasništvu, posebno naglaske komparativne jurisprudencije o vlasništvu kao ustavnoj vrednosti i njegovom mjestu u mreži javnog i privatnog prava

C) ČASOPISI: PRIKAZI, PRIJEVODI, STRUČNA PUBLICISTIKA

1. Poprište konfrontiranih kreacija, *Slobodna Dalmacija*, 23.XI.1971.
2. Panorama najnovijeg, *Slobodna Dalmacija*, 13. XI 1971.
3. Tehnokracija-koncept za superman-a, *Slobodna Dalmacija*, 8.XII.1972.
4. Kako do Sveučilišta u Splitu, *Studentski list*, 20.XI.1973.
5. Tajni sud studentskom teatru, *Nedjeljna Dalmacija*, 19.III.1973.
6. Sukob mjera i namjera, *Studentski list*, 9.X.1973.
7. Nekonvencionalnost konceptualista, *Nedjeljna Dalmacija*, 17. II. 1974.
8. Šutnja studenata, *Nedjeljna Dalmacija*, 10.II.1974.
9. Mit o Splitu, *Nedjeljna Dalmacija*, 17.II.1974.
10. Korčulanski primjer, *Nedjeljna Dalmacija*, 24.II.1974.
11. Poezija rocka, *Nedjeljna Dalmacija*, 3.II. 1974.-2.II.1975.
12. O političkoj kulturi, *Slobodna Dalmacija*, 5.VI.1976.
13. MaoTseTung-In memoriam pjesniku, *Slobodna Dalmacija*, 3.X.1976.
14. Pregled stranih knjiga, *Slobodna Dalmacija*, 18.IX. - 16.X.1976.
15. Kinesko zbogom oružje, *Slobodna Dalmacija*, 12.III.1981.
16. Perspektive u socijalizmu, *Slobodna Dalmacija*, 10.XII 1981.
17. Otvorenost prema svijetu, *Slobodna Dalmacija*, 4.V.1982.
18. Male pojedinosti iz života velikog filozofa, *Nedjeljna Dalmacija* 24.IV., i 30.IV. 1983.
19. Putevi demokratske ustavnosti, *Slobodna Dalmacija*, 20.IV.1983.
20. Političke teme u modernom špijunskom romanu, *Slobodna Dalmacija*, 24.IX 1983.
21. Ta vrlo godina 1984. G. Orwella, *Nedjeljna Dalmacija*, 11. XI.1983.
22. Mi - Kralj Republike, *Nedjeljna Dalmacija*, 26.II.1984.
23. Što mjenjati u ustavu, *Nedjeljna Dalmacija*, 25.XII. 1984.
24. Kineska raskršća, *Nedjeljna Dalmacija*, 18.XI 1984.
25. Brak na velika vrata, *Nedjeljna Dalmacija*, 23.XI 1984.
26. Evropa bez potomstva, *Nedjeljna Dalmacija*, 6.XII 1984.
27. Sam svoj cenzor, *Nedjeljna Dalmacija*, 7.X.1984.
28. Nauk slobode, *Nedjeljna Dalmacija*, 14.iv.1985.
29. Splitski sateliti, *Nedjeljna Dalmacija*, 2.II.1986.
30. Lopta s mozgom-sport i biznis, *Nedjeljna Dalmacija*, 22.VI.1986.
31. Prljavi Harry uvodi red-sport i moral, *Nedjeljna Dalmacija*, 6. VII. 1986.
32. Pročitali smo za vas - kultura u svijetu, *Slobodna Dalmacija*, 1.VII. - 1.IX.1986.
33. Kakve promjene u Ustavu-prilog raspravi o Ustavu (I), *Slobodna Dalmacija*, 31.X.1986.
34. Osjećaj za cjelinu,- prilog raspravi o Ustavu (II), *Slobodna Dalmacija*, 31.X.1986.
35. Kako znati kako-tko kreira politiku obrazovanja, *Slobodna Dalmacija*, 5.III.1987.
36. Što su Alpe-Adria ili kako živjeti sa susjedom? *Nedjeljna Dalmacija*, 10.V.1987.
37. Odakle je Isus? *Nedjeljna Dalmacija*, 6.IX 1987.
38. Gorbačov, perestrojka i knjiga o greškama, *Nedjeljna Dalmacija*, 6. XII 1987.
39. Sve naše ustavne promjene. Kako i zašto? *Slobodna Dalmacija*, 21.II.1988.
40. Temelji nove vlasti, *Slobodna Dalmacija*, 22.II.1987.

41. **Stalnost promjene**, *Slobodna Dalmacija*, 23.II.1988.
42. **Ustav i kriza**, *Slobodna Dalmacija*, 26.II.1987.
43. **Delikatna ravnoteža**, *Slobodna Dalmacija*, 27.II.1988.
44. **Francuski rasad po turskoj šumi?** *Slobodna Dalmacija*, 16. IV.1988.
45. **Je li 1968. godina dovoljno daleko?** *Nedjeljna Dalmacija*, 5.VI.1988.
46. **Vojna tajna iza granica slobode**, *Nedjeljna Dalmacija*, 26.VI.1988.
47. **Spas domovine je najviši zakon**, *Nedjeljna Dalmacija*, 18.IX.1988.
48. **Nove rasprave o kraju ideologije (I)**, *Nedjeljna Dalmacija*, 2.X.1988.
49. **Nove rasprave o kraju ideologije (II)**, *Nedjeljna Dalmacija*, 9.X.1988.
50. **Politička opozicija - što je to?**, *Nedjeljna Dalmacija*, 19.II.1989.
51. **Lidera opozicije plaća država**, *Nedjeljna Dalmacija*, 26.II.1989.
52. **Nema demokracije bez opozicije**, *Nedjeljna Dalmacija*, 5.III.1989.
53. **Partije plaćaju račune ambicija**, *Nedjeljna Dalmacija*, 12.III.1989.
54. **Samoodbrana ugroženog pojedinca**, *Slobodna Dalmacija*, 3.II.1989.
55. **Monizam, pluralizam i balkanska apatologija**, *Slobodna Dalmacija*, 10.II.1989.
56. **Iskustvom protiv utopije**, *Slobodna Dalmacija*, 19.III.1989.
57. **I egzistencijalna i politička tema**, Na dan prava čovjeka - o jednom znanstvenom skupu o ljudskim pravima, *Slobodna Dalmacija* od 10.12.1989.
58. **Odakle milijuni u stranačkim kasama**, O financiranju političkih stranaka, *NEDJELJNA DALMACIJA* od 18.2.1990.
59. **Pravo na antenu svima**, O pitanju medijske ravnopravnosti sudionika izborne kampanje, *NEDJELJNA DALMACIJA* od 25.2.1990.
60. **Geografija jednakih šansi**, O izbornim jedinicama i manipulaciji biračima, u *NEDJELJNA DALMACIJA* od 4.3.1990.
61. **Čvrste pozicije opozicije**, O pravu manjine u parlamentu (I), *NEDJELJNA DALMACIJA* od 27.5.1990.
62. **Stranački rat i mir**, O pravu manjine u parlamentu (II), *NEDJELJNA DALMACIJA* od 3.6.1990.
63. **Replika vladi pomoću TV**, O pravu manjine u parlamentu (III), *NEDJELJNA DALMACIJA* od 10.6.1990.
64. **Četvrta vlast**, O pravu manjine u parlamentu (IV), *NEDJELJNA DALMACIJA* od 17.6.1990.
65. **Vlast Saboru**, Prilog raspravi o Nacrtu Ustava Republike Hrvatske, *NEDJELJNA DALMACIJA* od 16.12.1990.
66. **Apologeti diktature**, Kako se ustavnopravna branila diktatura u Kraljevini Jugoslaviji, *SLOBODNA DALMACIJA* od 6.4.1991.
67. **O stanju slobode štampe danas u svijetu**, priredjen i preveden tekst predavanja J. Restona izgovorenog u srpnju 1973 na Medjunarodnom Institutu za ljudska prava, v. *Revue des droits de l'homme*, 8/74, p.593-602, u *FORUMU Slobodne Dalmacije* (I-IV) od 15.11. do 15.12.1990.
68. **Euroizlog** : Kolumna *FORUMA Slobodne Dalmacije* o stranim knjigama započeta srpnja 1990 godine. Prikazane knjige o : (1) O. Wellesu, (2) J. Africi /15.5.1990/ (3) Masaryku, (4) Havelu, (5) Kulturnim parovima /6.5.1990/ (6) Canettiju, (7) Vjeri /13.5.1990./ (8) Austriji, (9) Jazzu / 20.5. 1990/ (10) Indiji, (11) Kon-Tikiju /27.5.1990 (12) Citatima, (13) Bolestima /3.6.1990. (14) O. Pazu, (15) J.Kerouacu /10.6.1990/ (16) Protokolu, (17) Beču /24.6.1990./ (18) De Gaulleu, (19) A.Sakharovu, / 27.10.1990./ (20) J.Updikeu, (21) Nacijama, /3.11.1990./ (22) B.Hrabalu, (23) Lažima, (24) S. Rushdieu, /17.11.1990./ (25) H. Arendt, (26) I.Kadareu, / 24.11.1990/ (27) Izdavačima, (28) S. Husseinu /15.12.1990. (29) L.Viscontiu, (30)

J. Miltonu, /22.12.1990.(31) Rusija, Proust, Musil, Brodski, Holocaust, KGB,/5.1.1991.(32) Prix Goncourt, Brecht, Beaumarchais /26.1.1991./ (33) Opiscenosti, (34) Canettiju, 23.3.1991. (35) Nietzscheu, (36) S. Sontag, (37) Picassou, 10.5.1991.(38) R. Debrayu, (39) T. Mommsenu, 17.5.1991. (40) LeCarreu, (41) Morrisonu, 14.5.1991.

Prikazi – časopisni

69. **Idejne koncepcije u radničkom pokretu**, *Pogledi*, 4-5/1970.
70. **Kontroverzni fenomen današnjice**, prikaz knjige S. Malleta, *Nova radnička klasa*, Vidik, 1/1972.
71. **Trajnost angažmana**, prikaz godišta časopisa *New Left Review*, Vidik, 4-5/1972.
72. **The Obscenity Report**, prikaz, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 1973
73. **Le Mythe Americain**, prikaz knjige *Destrukcija mita*, E.Jaumenta, Ed.Sociales 1970., *Pogledi* 9/1973.
74. **Textes Choisis**, prikaz knjige o August Blanquiu, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, godište 1974.
75. **Penguin Survey**, prikaz, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 1974.
76. **Budućnost mita i dokolice**, *Pogledi* 11-12/1974.
77. **The State in Capitalist Society**, prikaz knjige R. Milibanda, Vidik 19-20/1974.
78. **Samoupravljanje**, prikaz godišta časopisa, *Pogledi* 13/1975.
79. **Fifth French Republic**, prikaz knjige D. Pickless, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 1975.
80. **The Environmental Law Book**, prikaz, *Arhiv za pravne i društvene nauke*, 3-4/1975.
81. **The New Left Review**, prikaz godišta časopisa, *Pogledi* 18/1976.
82. **Environmental law**, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 1976.
83. **Dvije rasprave o vladi**, prikaz knjige J.Lockea, *Pogledi* 2/1981.
84. **Liberalism**, prikaz knjige L. Hobhousea, *Pogledi* 2/1981.
85. **Democracy in Crisis**, prikaz knjige Trilateralne komisije, *Pogledi* 3-4/1982.
86. **Arguments for Democracy**, prikaz knjige T.Benna, *Politička misao* 1/1983.
87. **The Politics of the Judiciary**, prikaz knjige J.A.G. Griffitha, *Arhiv za pravne i društvene nauke* 1-2/1983.
88. **Kongresni veto**, prikaz knjige B. Smerdela, *Naša Zakonitost* 7-8/1987.
89. **Legal Foundations of the Welfare State**, prikaz knjige W. Cranstona, *Odvjetnik*, 9-12/1988.
90. **La Cohabitation des francais**, od M. Duvergera, P.U.F.Paris 1987., *Politička misao*, 1/1990, str. 165-168.
91. **Politička i ustavna povijest jakobinskog razdoblja francuske revolucije**, od S. Sokola, objavljeno u *Zakonitost* 2/1990, str. 759-761.
92. **The Continuity of Change-The Supreme Court and Individual Liberties 1953 -1986**, od M.E.Urofskog, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, XXVIII/1991.

Prikazi-novinski

93. **Ljevica danas**, *Slobodna Dalmacija*, 3.IV 1973.
94. **Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu**, *Slobodna Dalmacija*, 11.VII 1974.
95. **Ustavno pravo**, J.Đorđević, *Ustavno pravo*, *Slobodna Dalmacija*, 1.IV 1975.

96. **Elementi političke teorije i društvenopolitički sistem samoupravnog socijalizma**, prikaz zbornika radova, *Slobodna Dalmacija*, 20.III.1976.
97. **AVNOJ-Pravno-politička studija**, V.Simović, *AVNOJ-pravno politička studija*, *Slobodna Dalmacija*, 24.III 1976.
98. **Društvenopolitički sistem SFRJ**, prikaz zbornika radova, *Slobodna Dalmacija*, 10.IX 1976.
99. **Geneza ideje ustavnosti**, V.Žnidaršić, *Konstitucionalizam u Italiji*, *Slobodna Dalmacija*, 19.II 1980.
100. **Kolektivno odlučivanje i odgovornost**, prikaz zbornika radova, *Slobodna Dalmacija*, 1. III. 1980.
101. **Fenomen ustavnosti**, Mratović, Filipović, Sokol, *Ustavno pravo i političke institucije*, *Slobodna Dalmacija*, 16. XII 1981.
102. **Načela i teorije**, I. Borković, *Upravno pravo*, *Slobodna Dalmacija*, 16.XII 1981.
103. **Stranački monizam ili pluralizam**, K. Čavoški i V. Koštunica, *Slobodna Dalmacija*, 24. IX. 1983.
104. **Mlinar protiv Friedricha II**, L. Basta, *Politika u granicama prava*, *Slobodna Dalmacija*, 1.II.1984.
105. **Interesi i politički proces**, N. Pašić, *Interesi i politički proces*, *Slobodna Dalmacija*, 6.X.1984.
106. **Cinik ili patriot**, *Izabrana djela N.Macchiavellija*, *Slobodna Dalmacija*, 4.X.1985.
107. **Kosovo**, A. Kevešević, *Kontrarevolucija na Kosovu*, *Nedjeljna Dalmacija*, 11.xi 1985.
108. **Ustav ! Što je to?** M.Jovičić, *Veliki ustavni sistemi*, *Slobodna Dalmacija*, 6.IV 1985.
109. **Postupak i izrada normativnih akata**, I. Borković, *Slobodna Dalmacija*, 15.IV.1985.
110. **Sudbonosnost političkog**, V.Goati, *Slobodna Dalmacija*, 11.V.1985.
111. **Političko biće društvene krize**, M.Todorović, *Slobodna Dalmacija*, 1.VIII.1986.
112. **Poticanje dijaloga**, J. Đorđević, *Otvoreno društvo*, *Slobodna Dalmacija*, 15.IX 1986.
113. **Sloboda u modernoj državi**, H. Laski, *Slobodna Dalmacija*, 3. IX. 1986.
114. **Korifej antimarksizma**, V.Milić, *Slobodan Jovanović*, *Slobodna Dalmacija*, 8.IX 1986.
115. **Pravo većine i manjine**, I. Pavlović, *Slobodna Dalmacija*, 18. III. 1987.
118. **Delegatski izbori 1978-1986**, M.Kasapović, *Slobodna Dalmacija*, 24.III.1987.
119. **Nacionalno i federalno u djelu S.Markovića**, zbornik, *Slobodna Dalmacija*, 2.IV 1987.
120. **Klasici jugoslavenskog prava, I-IV**, *Slobodna Dalmacija*, 9.IV.1987.
121. **Uloga i mjesto ustavnog sudstva u društvenopolitičkom sistemu**, zbornik, *Slobodna Dalmacija*, 4.V.1987.
122. **Kongresni veto**, B. Smerdel, *Slobodna Dalmacija*, 15.X.1987.
123. **Arhitektura političke kulture**, *Nedjeljna Dalmacija*, 16.X.1988.
124. **Očišćena politika**, Lj. Tadić, *Nauka o politici*, *Nedjeljna Dalmacija*, 25.IX.1988.
25. **Vođe nad masama**, J.O. de Gasset, *Pobuna masa*, *Nedjeljna Dalmacija*, 25.IX.1988.
126. **Prava čovjeka i drugi spisi**, T.Paine, *Nedjeljna Dalmacija*, 2.X.1988.
127. **Orijentalna despocija**, K. A. Wittfogel, *Nedjeljna Dalmacija*, 9.X.1988.
128. **Voltaire na mitinzima**, Voltaire, *Rasprava o toleranciji*, *Nedjeljna Dalmacija*, 6.X.1988.
129. **Živjeti zajedno**, S.Šuvar, *Socijalizam i nacija*, *Nedjeljna Dalmacija*, 23.X.1988.
130. **Pojedinac i čovječanstvo**, J.S.Mill, *O slobodi*, *Nedjeljna Dalmacija*, 30.X.1988.
131. **Herojski optimizam**, A.Petković, *Političke borbe za novu Jugoslaviju*, *Nedjeljna Dalmacija*, 13.XI.1988.
132. **Jugoslavija kao nedovršena država**, Z. Đinđić, *Nedjeljna Dalmacija* 20.XI.1988.
133. **Delegatstvo i demokracija**, Z.Đ.Veljović, *Nedjeljna Dalmacija*, 27.XI.1988.

134. **Organizacija vlasti**, S.Sokol i B.Smerdel, *Nedjeljna Dalmacija*, 29.XII.1988.
135. **Ustav pod povećalom**, M.Jovičić, *Putevi i stranputice jugoslavenske ustavnosti, Nedjeljna Dalmacija*, 29.XII.1988.
136. **Iskustvo slobode**, L. A. Saint-Just, *Republikanske ustanove, Nedjeljna Dalmacija*, 4.XII.1988.
137. **Ustavne promjene**, Z.Tomac-C.Ribičić, *Slobodna Dalmacija*, 10.I.1989.
138. **Dijelovi i cjelina**, V. Stanovčić, *Federalizam i konfederalizam, Slobodna Dalmacija*, 20. I. 1989.
139. **Gorbačov**, Ž.Medvedev, *Nedjeljna Dalmacija*, 22.I.1989.
140. **Kritika kolektivismu-liberalna misao o socijalizmu**, *Slobodna Dalmacija*, 27.I.1989.
141. **Planirana revolucija**, L. Perović, *Nedjeljna Dalmacija*, 5.II.1989.
142. **Promjene Ustava SR Hrvatske**, zbornik, *Slobodna Dalmacija*, 9.II.1989.
143. **Vlast bez granica**, G.Legit, Čeka, *Nedjeljna Dalmacija*, 12. II. 1989.
144. **Pravo pod okriljem utopije**, D. Basta, *Nedjeljna Dalmacija*, 19. II. 1989.
145. **Kritički o boljševizmu**, *Revolucija nije partijska stvar, Slobodna Dalmacija*, 17.II.1989.
146. **Priručnik za predstraže sistema**, B. Todorovic i D. Vilica *Vanredne prilike*, Beograd 1989. *Slobodna Dalmacije*, 11.II 1989.
147. **Štovatelj juriša na Bastilju**, J. Richter, *Metafizika i politika*, Zagreb 1989., *Nedjeljna Dalmacija*, 26.2.1989.
148. **Potresna anamneza**, R.Medvedev, *Neka historija sudi, Slobodna Dalmacija*, 13.4.1989.
149. **O javnim stvarima-javno**, M.Podunavac, *Politički legitimitet*, Beograd 1989, *Slobodna Dalmacija*, 17.5.1989.
150. **Ka obnovi federalizma**, V.Ostrom, *Politička teorija složene republike*, Zagreb 1989., *Slobodna Dalmacija*, 1.X 1989.
151. **Jakobinsko doba, teorija i praksa**, S.Sokol, *Politička i ustavna povijest jakobinskog razdoblja Francuske revolucije*, Zagreb 1989. *Slobodna Dalmacija*, 12.X 1989.
152. **Različito o istom**, C.Ribičić i Z.Tomac: *Federalizam po mjeri budućnosti*, *Slobodna Dalmacija*, 15.X 1989.
153. **Refleksi modernosti**", P. Korunić, *Jugoslavizam i federalizam u hrvatskom nacionalnom preporodu 1835-1875*, Globus 1989., *Slobodna Dalmacija*" od 26.X 1989.
154. **Duh zakona protiv duha utopije**, C. Montesquieu, *Duh zakona*, Beograd 1989., *Slobodna Dalmacija*, 5.XI 1989.
155. **Paradoks slobode, paradoks tolerancije**, *O toleranciji-rasprave o demokratskoj kulturi*, Libertas, Beograd 1989., *Slobodna Dalmacija*", 17. XII. 1989.
156. **Revolucionarni makijavelizam**, K. Čavoški, *Revolucionarni makijavelizam*, Rad, Beograd 1989., *Slobodna Dalmacija*, 24.XII.1989.
157. **Vježbanje parlamenta**, N. Engelsfeld, *Prvi parlament Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca-Privremeno narodno predstavništvo*, Globus, Zagreb 1989., *Slobodna Dalmacija*, 7.1.1990.
158. **Prošlost i ustavi**, Z.Kulundžić, *Stjepan Radić i njegov republikanski ustav*, Zagreb 1989., *Slobodna Dalmacija*, 24.1.1990.
159. **Jedno u mnoštvu, mnoštvo u jednome**, E.Morin, *Kako misliti Evropu*, Sarajevo 1989., *Slobodna Dalmacija*", 14.1.1990.
160. **Ne može bez konsenzusa**", Z.Lerotić, *Jugoslavenska politicka klasa i federalizam*, Zagreb 1989., *Slobodna Dalmacije*", 4.2.1990.
161. **Quo Vadis Jugoslavijo?**", ed. M.Korosic, Zagreb 1989., *Slobodna Dalmacija*, 18.2.1990.

162. **Dijagnoza skleroze**, V. Goati, *Politička anatomija jugoslavenskog društva*, Zagreb 1989., *Slobodna Dalmacija*, 25.2.1990.
163. **Istočna ljevica, zapadna ljevica**, A. Heller, *Istočna ljevica, zapadna ljevica*, Sarajevo 1989., *Slobodna Dalmacija*, 4.3.1990.
164. **Muhamed, prorok i državnik**, M. Watta, *Muhamed, prorok i državnik*, Sarajevo 1989., *Slobodna Dalmacija* 11.3.1990.
165. **Narod i vlast, Temelji moderne demokratije-Izbor deklaracija i poveljao ljudskim pravima**, Beograd, 1989, *Slobodna Dalmacija*, 18.3.1990.
166. **Šok i kako ga kontrolirati**, Smisao jugoslavenskog pluralističkog šoka, ed. V. Goati, Beograd 1990, *Slobodna Dalmacija*, 1.4.1990.
167. **Ustavi i demokratija**, *Dva veka savremene ustavnosti*, Beograd 1990, *Slobodna Dalmacija*, 8.4.1990.
168. **Enciklopedijski riječnik međunarodnog pomorskog prava**, Split 1990. *Slobodna Dalmacija*, 15.4.1990.
169. **Teorija intimnosti**, R. Sennet, *Nestanak javnog čovjeka*, Zagreb 1990., *Slobodna Dalmacija*, 22.4.1990.
170. **Superiorna analiza**, A. P. Taylor, *Habsburska monarhija 1809- 1918*, Zagreb 1990, *Slobodna Dalmacija*, 6.5.1990.
171. **Manifest sutrašnjice**, D. Rougemont, *Budućnost je naša stvar*, Beograd 1989., *Slobodna Dalmacija*, 13.5.1990.
172. **Kulturne tvorbe a ne anomalije**, B. Anderson, *Nacija: zamisljena zajednica*, Zagreb 1990, *Slobodna Dalmacija*, 3.6.1990.
173. **Nema gotovih recepata**, D. Popović, *Ogled o odgovornoj vladi*, Beograd 1990., *Slobodna Dalmacija*, 24.6.1990.
174. **Demokrat i rodoljub**, Izabrani spisi Josipa Smolke, Književni krug, Split 1990, *Slobodna Dalmacija*, 22.9.1990.
175. **Nova slika o fašizmu**, E. Nolte, *Fašizam u svojoj epohi*, Beograd 1990., *Slobodna Dalmacija* od 29.10.1990.
176. **Etnicitet i državna moć**, C. Enloe, *Policija, vojska i etnicitet*, Zagreb 1990, *Slobodna Dalmacija*, 6.10.1990.
177. **Država i moral**, T. Akvinski, *Država*, Zagreb 1990, *Slobodna Dalmacija*, 13.10.1990.
178. **Optička varka staljinizma**, I. Deutscher, *Heretici i renegati*, Zagreb 1990., *Slobodna Dalmacija*, 10.11.1990.
179. **Tiranija većine i duh slobode**, A. de Tocqueville, *O demokratiji u Americi*, Beograd 1990, *Slobodna Dalmacija*, 23.11.1990.
180. **Pravo na posebnost**, S. Devetak, *Manjine, ljudska prava, demokratija*, Sarajevo 1990., *Slobodna Dalmacija*, 5.1.1991.
181. **Modeli demokratije**, D. Held, *Slobodna Dalmacija*, 12.1.1991.
182. **Demokratija od A do Z, Leksikon temeljnih pojmova politike - Abeceda demokratije**, Zagreb 1991., *Slobodna Dalmacija*, 19.1.1991.
183. **Oligarhije vladaju poviješću**, R. Michels, *Sociologija partija u suvremenoj demokratiji*, Zagreb 1991. *Slobodna Dalmacija* 9.3.1991.
184. **Oswaldova apokalipsa**, O. S. pengler, *Propast Zapada I-IV*, Beograd 1990., *Slobodna Dalmacija*, 20.4.1991.
185. **Heraldika u Hrvata**, M. Grakalić, *Hrvatski grb*, Zagreb 1990., *Slobodna Dalmacija*, 4.5.1991.

186. **Priručnik za praksu**, D.Gatarić, *Stvaranje prava*, Zagreb 1991, *Slobodna Dalmacija*, 14.6.1991.
187. **Herojska borba jednog pjesnika**, J.Milton, *Areopagitika i drugi spisi o civilnim slobodama*, Beograd 1990., *Slobodna Dalmacija*, 26.1.1991.
188. **O ekstra-militarnoj ulozi vojske - Državni udar kao suton armijskih patrijarha(I)**, *Slobodna Dalmacija*, 27.IX 1991
189. **Vojska i vlast(II)**, *Slobodna Dalmacija*, 28.IX 1991.
190. **Permanentni vojni udar**, (III) *Slobodna Dalmacija*, 29.IX.1991.

Prijevod

1. **Lukacs par lui meme**, *Vidik*, 7-8/1973.
2. **Narodna tradicija i poetika rocka**, *Mogućnosti*, 4/1974.
3. **Frantz Fanon**, *Vidik*, 1/1985.
4. **K razumjevanju fašizma**, *Dometi*, 10/1975.
5. **Uspori fašizma-talijanski primjer**, *Dometi*, 5-6/1977.
6. **Država u kapitalističkom društvu**, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god.1980.
7. **Komparativni ustavi**, *Pogledi*, 1/1982.
8. **Klasici marksizma o društvenom značaju ustava**, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god.1982.
9. **Prijedlog za jedno drugačije sagledavanje uporednih ustava**, *Politička misao* 3-4/1982.
10. **Ustavna diktatura**, *Pogledi* 3/1983.
11. **Opsadno stanje**, *Pogledi* 3/1983.
12. **Liberalizam i administracija:pravna država**, *Pogledi* 4/1984.
13. **Konsensus**, *Pogledi* 2/1986.
14. **Federalizam u Švicarskoj**, tekst V. Bogdanora ("Federalism in Switzerland", u *Government and Opposition*, vol. 23,1/1988, str. 69- 90), *Kulturni radnik* 1/1990.
15. **Despotizam i demokracije**, tekst J. Keana, objavljeno u knjizi *Građansko društvo i država*, ur. Z. Pokrovac, "Naprijed" Zagreb 1991., str.133-170.
16. **Nove evropske perspektive**, tekst J. Keana objavljen u knjizi *Građansko društvo i država*, ur. Z. Pokrovac, "Naprijed", Zagreb 1991., str.232-263.
17. **Vrijednost komparativnog ustavnog prava**, tekst D. Kommersa, objavljen u *Zborniku radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 1990, str.149-158.
18. **O legislaturama usporedno**, tekst K.C. Whearea ("Legislatures", Oxford 1968.,p.1-22,) *Zakonitost* 7-8, 1991.,str. 889-914.

DISERTACIJE

Ustavno pravo slobode štampe i njena regulacija u Jugoslaviji, magistarska radnja, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 1978, pp. 400
O principima jedinstva i podjele vlasti u Jugoslaviji, doktorska radnja, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 1988, str. 400

SUDJELOVANJE NA MEĐUNARODNIM ZNANSTVENIM SKUPOVIMA: Izlagao je na više znanstvenih i stručnih skupova u zemlji i inozemstvu. Pored ostalih izlagao je na:

1985. I Svjetski kongres Međunarodnog udruženja za ustavno pravo, Beograd

1987. Dva veka savremene ustavnosti, SANU, Beograd
1988. Comparative Constitutional Justice, University of Notre Dame Law School, South Bend
1990. III. Congress of International Association of Constitutional Lawyers, Warszawa,
1992. Des Demokratie Symposion, Goethe Institut Zagreb - Fakultet Političkih znanosti
1992. Round Table on Peace and Conflict in former Yugoslavia, Institute du Federalisme de Fribourg, Suisse,
1995. Brijuni, The Protection of fundamental rights by the Constitutional court, Council of Europe, European Commission for democracy through law, Ustavni sud RH
1996. Minority Rights. The Watershed Between Ethnic Cleansing and Multicultural Coexistence, CEU-HESP, Budapest
2007. Atena, VIIth Congress of the International Association of Constitutional Law
2007. Europa unita: una sfida di cinquant'anni I Trattati di Roma 1957-2007, Genova
- 2008., ESF, Strasbourg- Qualitative Research in the Social Sciences in Europe
- 2008., ESF, Strasbourg – Political Communication Cultures in Western Europe – A Comparative Study
- 2008, ESF, Strasbourg, Status and Developments of Social Science Research in Central and Eastern Europe
- 2008, ESF, Strasbourg, Higher Education Looking Forward: Relations between Higher Education and Society
2008. The World Justice Forum I, Vienna, Austria
- 2009, ESF, Bruxelles, The Politics of Attention: West European Politics in Times of Change
- 2009, ESF, Strasbourg, Political Communication Cultures in Western Europe –
- 2009, ESF Strasbourg, Higher Education and Social Change (EuroHESC)
- 2010, ESF, Strasbourg, Promoting Internationalisation of the Social Sciences in Central and Eastern Europe
- 2010., Ustavne promjene RH i Europska unija, Split, Pravni fakultet, 2010.
2011. Dvadeseta obljetnica Ustava Republike Hrvatske (1990-2010), HAZU, Zagreb
- 2012, ESF, Strasbourg, Central and Eastern Europe Beyond Transition: Convergence and Divergence in Europe
2013. World Justice Forum IV, The Hague, Netherlands
2017. World Justice Forum V, The Hague, Netherlands
2019. World Justice Forum- Realizing Justice for All, The Hague
2021. Dvadeset godina APZH, Zagreb 5.11.21.

ZNANSTVENO ISTRAŽIVAČKI PROJEKTI

- Misao i praksa ustavnosti u Hrvatskoj XIX. i XX. st., Glavni istraživač A. Bačić, 1992-1995. (MZTRH)
- Ustavnost Republike Hrvatske u uporednoj perspektivi, Glavni istraživač A. Bačić, 1996-1998 (HPC)
- Vladavina prava, Istraživač, FPZ, PF Rijeka, PFS Split 1992-1996.
- Hrvatska i izazovi konstitucionalizma (MZTRH), Glavni istraživač A. Bačić, 1997-2000.
- Konstitucionalizam i legislatura: tendencije hrvatskog parlamentarizma, Glavni istraživač A. Bačić, 2000-2004.
- The World Justice Project Rule of Law Index 2017-2018, istraživač, 2017-2018, 2018-2019-2019-2020.
- Promjene ustava i političke nagodbe, gl. Istraživač, 2018-2020

3. OCJENA IZNIMNOG DOPRINOSA

3.1. Znanstveni doprinos

Akademik Arsen Bačić je svoj profil i karakter znanstvenika i istraživača prava započeo i oblikovao u godinama koje su kod nas koincidirale s otvaranjem i refleksom sve dinamičnijih trendova modernizacije prava kao vitalne determinante razvitka svake suvremene države i društva. U njegovom radu se već od samih početaka ogleda vrijednosno pozitivna i aktivistička dimenzija koja od suvremenog pravnog sustava traži pozitivnu stimulaciju suvremenog ustavnodemokratskog i društvenoekonomskog razvitka. Svojim znanstveno kritičkim izborom tema, metodama i analizom prioritetnih ustavnopravnih i politoloških područja interesa, prof. Bačić je već od magistarske i doktorske radnje (*sloboda tiska, princip podjele vlasti*) i u njima izvedenim zaključcima od početka do danas dao važan doprinos razumijevanju nacionalnog ustavnog i javnog prava u kojemu se prelamaju sve silnice aktualnog procesa modernizacije prava. Već u prvim radovima različitog karaktera i formata on zagovara tezu da u nacionalnim okvirima takva sukcesivna modernizacija omogućuje i gradi projekt koji realizira više kompleksnih sadržaja. To je prije svega značilo sučeljavanje istraživača s poveznicama koje su postojeći sustav države i prava nužno pomicala i orijentirale prema transformaciji nacionalnog prava i njegovoj povezanosti s transnacionalnim pravno-političkom fenomenom. Upravo u tome procesu kontinuirane promjene nacionalnih pravnih normi kao dijela tradicionalno etatističkog, hijerarhijskog, birokratiziranog, racionalnog, profesionalnog, tehničkog aparatusa, prof. Bačić dao je zapaženi i relevantni doprinos razumijevanju i inkluziji suvremenog sustava ustavnodemokratske vlade i njegovih postulata u nacionalni kontekst.

U svom opsežnom opusu akademik A. Bačić kontinuirano ističe vitalnu potrebu razumijevanja prirode ustava, zakona i načina njihovog djelovanja. Bitno je za njihovo razumijevanje i dosljednu primjenu uzeti u obzir funkcije koje ti oblici prava mogu potencijalno i stvarno ispuniti. Istodobno, prof. Bačić poručuje da se u propisivanju funkcija ustavu, zakonu, itd. – treba pridržavati standarda koji prosuđuju njihov uspjeh ili neuspjeh. Dobra funkcionalnost normativnih akata, to jest ispunjavanje njihove posebne funkcije, održava njihovu kvalitetu. S tim u vezi sve su funkcije – uključujući i funkciju ustava – podložne ocjeni. Razmatranje funkcija prava uvijek upućuje na nužnost određivanja mjerila učinkovitosti pravnih normi i naredbi.

Istražujući funkcionalne i konceptualne pravne razlike u konkretnim i različitim kontekstima, akademik A. Bačić je razvijao i predlagao analitički arsenal konceptualnog sazrijevanja i lociranja trenutnog razvoja ustavnih koncepata u nacionalnim prilikama. Konkretno, svojim je radovima otvarao širu perspektivu, i olakšavao je i snalaženje u razumijevanju i razrješavanju elemenata tekućih kriza s kojima se nacionalno javno pravo suočavalo u korespondenciji na međunarodnoj, nadnacionalnoj i transnacionalnoj razini.

Akademik A. Bačić je poseban doprinos dao na planu istraživanja temeljnih karakteristika hrvatskog konstitucionalizma (ustavnosti) i njegove usporedbe s velikim ustavnim sistemima. Tako je u više znanstvenih projekata taj pojam koji nije jasno ni preskriptivan niti je deskriptivan jer mu se granice teško razaznaju, ustrajno i s razlogom istraživao u njegovim povijesnim oblicima i korijenima koji su uvijek različiti i neizvjesni. Pored tradicionalnog

konstitucionalizma njegov je fokus istraživanja počivao i na "novom konstitucionalizmu" kojeg je reflektirala nova hrvatska ustavnost čije su se karakteristike značajno odmakle od hrvatske prošlosti. U tom su smislu značajni njegovi znanstveni doprinosi o važnosti obvezujuće snage temeljnih ustavnih prava, zaštiti slobodnog demokratskog poretka, odricanja od svake one ustavne promjene koja erodira bitne principe ustavno-političkog sistema (političku demokraciju, vladavinu prava, diobu vlasti, narodni suverenitet, socijalnu državu...) ili koncept jednakosti i ravnopravnosti građana, te posebno o ulozi Ustavnog suda kao čuvara ustavnog poretka.

Neodvojivi dio njegovih dugogodišnjih i plodnih znanstvenih istraživanja je i komparativno ustavno pravo kao metodologija ili disciplina koja nas upućuje na fenomen migracije ustavnih ideja u suvremenom svijetu i njihov značaj za sve zemlje s derivativnim ustavima. U tom smislu zaključci njegovih sistematskih istraživanja su od trajne važnosti za suvremenu ustavnopravnu znanost kod nas. Prvo, nacionalnoj je javnosti približio iskustvo drugih ustavnih demokracija; drugo, njegova su znanstvena istraživanja pomogla razvijanju teorije ustavnog izbora, javnog dobra i poželjnog političkog poretka; treće profesor A. Bačić je dokazivao da izučavanje komparativnog ustavnog prava može obogatiti studij komparativne politike jer obnavlja vezu ustavnih normi s političkim ideologijama, intravladinim odnosima i javnim politikama; četvrto, akademik A. Bačić je uspješno dokazivao kako komparativna perspektiva još više unaprijeđuje izučavanje hrvatskog ustavnog prava i to osiguravajući kritičke standarde za analizu rada hrvatskog Ustavnog suda; te peto, akademik Bačić je dokazivao da komparativna perspektiva može značajno doprinijeti napredovanju hrvatskog Ustavnog prava na način da se politička i ustavno-sudbena sfera otvori blagotvornoj koristi i perspektivi drugog pogleda koji neosporno osnažuje vlastito mišljenje.

3.2. Nastavni doprinos

Akademik Arsen Bačić je u aulama, amfiteatrima i dvoranama matičnog fakulteta i drugih sveučilišta proveo gotovo pola stoljeća. Zahvaljujući intenzivnom nastavnom radu sa studentima svih razina studija prof. Bačić ima neprocjenjivo iskustvo živog nastavnog procesa u svim njegovim oblicima. Najviša satisfakcija u nastavnom radu jesu uzastopno najviše godišnje ocijene njegovih predavanja od strane njegovih studenata kojima je znao približiti i aktualizirati materiju ustavnog prava i njegovu esencijalnu poruku ustavnog prava kao "tehnike slobode" i "*uspravnog ljudskog hoda*".

U najdinamičnijim etapama razvoja matičnog fakulteta predvodio je intenzivnu suradnju s inozemnim sveučilištima, dokazujući da u kooperativnom sveučilišnom univerzumu kojemu su središta kompetitivni interesi nema sveučilišne periferije. Njegovi su studenti s uspjehom realizirali studentske programe međusveučilišne suradnje, europske programe u okvirima *Tempusa*, *Erasmusa*, birajući one sveučilišne centre i pravne fakultete s kojima je profesor A. Bačić intenzivno surađivao (*Frei Univerzitat*, *Universita di Genoa*...), ali i druga inozemna i domaća sveučilišta.

Akademik A. Bačić je raznolike oblike svog nastavnog rada izravno povezivao s idejom istraživačkog sveučilišta. S uspjehom je dokazivao da se natjecanje u visokom obrazovanju više ne događa samo između pojedinaca i zemalja, već je postalo institucionalno, što je dovelo do višerazinskog oblika natjecanja i pretvorilo sveučilišta, fakultete, nastavnike i studente u natjecatelje. Ovo natjecanje uokvireno je kao dostizanje kvalitete koje je postalo

sve organiziranije i opremljenije i koje se sve više oslanja na instrumente impersonalnog prosuđivanja. Kroz svoju nastavu akademik Bačić je kontinuirano dokazivao da je ovaj rastući oblik natjecanja stvorio nove klasifikacije i kategorije nastave koji sve više osvajaju prostor naših sveučilišta i fakulteta.

3.3. Doprinos javnim djelovanjem

Akademik A. Bačić svojim je javnim djelovanjem, kako na sveučilištu tako i u javnoj i društvenoj sferi kontinuirano i predano širio potencijal "kulturnog" i 'ustavnog dijaloga' i time legitimirao, konstituirao i instrumentalizirao funkcije javnog i ustavnog prava kao važne poluge "ustava kao kulture". U takvom predanom djelovanju na izravan je način afirmirao ustavno pravo kao znanstvenu disciplinu i profesiju, potvrđujući time njegovu središnju poziciju u zanimanju javnosti za društvena i državna zbivanja i utjecajno mjesto koje profesori ustavnog prava imaju kao posrednici između akademske zajednice, politike, kulturnog, korporativnog i proizvodnog svijeta. Njihov utjecaj temelji se na znanstvenom ugledu, institucionalnim mandatima unutar i izvan akademske zajednice, kompetenciji i isprepletenim kontaktima s drugim ljudima te nadasve širenjem kulture javnog dijaloga koji je od nemjerljive važnosti u procesima javnog odlučivanja. Kontinuirano sudjelovanje u užim ekspertnim komisijama za promjenu nacionalnog Ustava (1990, 2000, 2010), savjetovanje ustavnih sudaca u "teškim" predmetima Ustavnog suda, višegodišnje predstavljanje Hrvatske u *Međunarodnoj asocijaciji za Ustavno pravo* (IACL), predstavljanje Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u europskim znanstvenim tijelima i rad na odgovornim zadacima koji su proizlazili iz rada Izvršnog odbora *Europske zaklade za znanost* (recenzent velikih međunarodnih projekata iz oblasti prava i političkih znanosti), rad u redakcijama uglednih nacionalnih časopisa i njihovo uređivanje (Vidik, Pogledi...), organizacija skupova, javna predavanja, promocije..., dio su moralno-prosvjetiteljske obveze svakog "javnog čovjeka" kao aktivnog čimbenika javne kulture i urbanog društva.

Mišljenje i prijedlog

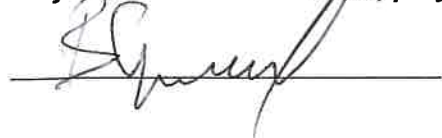
Na temelju utvrđenih činjenica i okolnosti Povjerenstvo je slobodno zaključiti da je riječ o znanstvenom savjetniku i sveučilišnom nastavniku koji je čitav svoj radni vijek posvetio radu na Sveučilištu i na Pravnom fakultetu, i ostvario impresivne rezultate i stekao iznimne zasluge za napredak Sveučilišta, Pravnog fakulteta i ukupne akademske zajednice, čime je bitno doprinjeo razvitku znanosti Republike Hrvatske.

Polazeći od vjerodostojno, neprijeporno i mjerodavno utvrđenih činjenica i okolnosti Povjerenstvo jednoglasno podnosi Fakultetskom vijeću

Prijedlog

da se akademiku Arsenu Bačiću, umirovljenom redovitom profesor u trajnom zvanju na Pravnom fakulteta Sveučilišta u Splitu, dodijeli počasno znanstveno-nastavno zvanje *professor emeritus*, sa svim pravima što se s toga naslova priznaju.

Prof. dr. sc. Branko Smerdel, professor emeritus Sveučilišta u Zagrebu,

Prof. dr. sc. Zvonimir Lauc, professor emeritus Sveučilišta J.J. Strossmayer u Osijeku,

*Prof. dr. sc. Vesna Barić Punda, redovita profesorica Međunarodnog javnog prava
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu*

